

Tahir Jaha

Sofra micaniane

5

Jeta e Re

Tahir Jaha
SOFRA MICANIANE

Boton
Jeta e re

Redaktor
Ali D. Jasiqi

Recensentë:
Hasan Hasani
Haxhi Vokshi

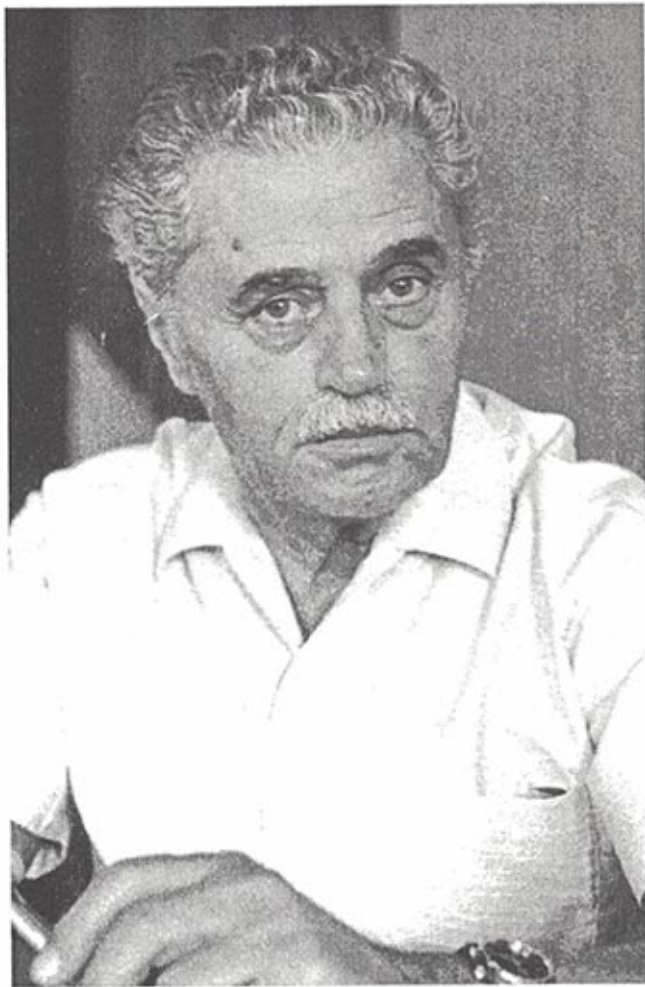
Përkujdesja artistike
Vllaznim Jaha

Tahir Jaha

SOFRA MICANIANE

Libri i pestë

Jeta e Re
Prishtinë 1998

cairns

Atë ditë fatbardhë, gëzimi e hareje ishim të përmbajtur; nuk këcenim përpjetë, as nuk lodronim rrafshit. Nuk bënim theror gjësendi për shpirt, as nuk kishim teprica për shpenzime. Në fytyrat e zymta zbehej edhe shpresa. Përkëdhelnim Diellin që nuk nxenë njësoj. Ai përcëllonte “diç” nga fitorja që i ngjante shkatërrimit. Të lindur nga zori, si pjellë e tepërt rriteshim gjithashtu për gazepi... Por, krenarë për sofrën e shtruar me dorë në zemër.

Nëpër pluhurin e shekujve përçonim përtrirjen, si pykë që nxjerr pykën. Gjëma e maleve e vërshimet e motit të brishtë shpërllanin tëbana e bereqet, pa shpresë për Darkën e Lëmës...

-Ngushtllëku është i përditshëm, bir-o! Por, të të gjejë mysafiri pa bukë në sofër s’ka varr që të mbulon!

Për ata që përshëndoshin: “A je burrë!” - SOFRA është begatia më e pamohueshme. Në Kullën e Mikpritjes, as armiku nuk na ka gjetur

të vetmuar, as thyer nuk na ka që të mos gjindej: një përballë pritës, një në sofër të burrave, e një në bark të nënës...

Andaj, njëri nga të shtatë djelmoshat e Micanit gjithmonë gjendet pranë sofrës së vllaznisë, në shtëpi për të ditur kujt dhe kur t’i shtrohet sofa që të ruhet dhe të çohet në vend nderi i shtëpisë... Mbase natyra dhe karakteri pajtues i arbanëve, nis e sos frymëzohet nga bujaria, guximi dhe bëmirsia... Ata në rastin e duhur do t’i “lëshojnë edhe armët” që të rrethekoheshin pranë sofrës vllaznore. Kënde do të del një e vërtetë që do të thotë: Dy gramë besim vlejë sa katër palë duq dukat... Kjo çon rrugës së përsiatjeve, të cilat ruajnë traditën; meremetojnë prishjet dhe mbajnë gjallë virtytet e larta.

Edhe Sadik Micani në Konakun e tij përfill çka han arsyeja; motivon harmoninë që përgëzon mirëqenien e domosdoshme dhe, frymëzon marrëdhëniet ndërnjerëzore në jetë dhe në punë...

Arbëri don t’i kuptojë sendet, të cilat mund të krijojnë mundësi të kapshme, në mënyrë që të realizoheshin në praktikën e përgazepshme. Ajo zbulon shkaqe dhe mirërit harmoninë e duhur, përkundër ndryshkut të nënçmimit që mëtrahet në mentalitetin fshatar, apo të ashtuquajturve të urbanizuar në mënyrë

të përdhuntë. Ata “ia shnukin thiut një nga një qime”, duke lënë pasdore punën e frytshme të larë me djersën e ballit. Fjala është për punën, jo aq mjeshtrore, por rezistuese ndaj acarit që zhgarkohet mbi vegjëlënë, e cila paguan haraç ç’prej mëngjesit të hershëm deri në muzgun e natës plle...

Dhe, s’është për t’u çuditur nëse vegjëlëia anon kah zhelet e veta dhe marrëdhëniet ndërnjerëzore. Sepse edhe Parësia e di që vegjëlësë “nuk i bëhet vonë”... Mbase, ndër të gjitha hajnitë - ajo m’bisht të syrit është e vetmja më e urta. Amullon në vetvete më së shumti kundërthënie, pajtimi i të cilave riprodhon përputhje pozitive. Dhe, pasojat e përplasjeve me qëllim afrimi nuk hudhen dot në harresë...

Sendet si cikrrime materiale nuk bën të zvogëlohen deri në “diç”, si gjësend që të bie n’sy dhe nuk të lëndon, kurse ato që përkëdhelin – ta bëjnë ferrin parajsë – iluzion... Rrafshin e bregut tënd ta fshijnë nën këmbë që të mos dishë ku e ke kryet, as këmbët. Aty kurdisen leqet që ndërthuren gërshetë magjike, në mënyrë që mosrespektimi ndaj individit do t’i japë të drejtë Parësisë që të kullandris me vegjëlënë e mashtruar pa hak, pa të drejtë kurrfare. Madje, ndodh që shtyrjen përpara ta përbijë krateri i djersitur... Ai shpesh amullon

edhe lëvizjet spontane të vegjëlësë së zhgënjyer.

-Kryeneçësia e të voglit mund të përzhitet, si trutë e pastërmës... Bëhet MEZE sarhoshash, të cilët i ka rëndë toka që i mbanë.

-Ne e dimë që “toka të bën tokë”, por e punojmë që të bëhet bereqeti - buka e gojës... Të tjerat i nxjerrim nën hijen e pushtuesit si nga goja e ujkut...

Trojet dhe arbanët begatojnë SOFRËN dhe fisnikërohen me virtyte të larta: besë, nder e burrëri. Ata nuk ngurrojnë “të ikin nga liria” që nuk është liri, por përhinë sytë gjumashë, e viktima blenë dushk në vend të goglave...Por, shtytanët kullandrisin pa gajlën e mashtrimit, pa frikën e përgjegjësisë. Megjithatë urtia “ngutu ngadalë” mpreh akrepat që shkallëzojnë KTHESA krenare të pikësynimit që motivon lirinë e popullit - t’i zbërthejë thojzat e shtrëngesave administrative, në mënyrë që mundësitë të bëhen realitet... liri që ngjesh praktikën jetësore, ku “hahen kokrrat një nga një”. E koha që ecën bëhet hise e pamohueshme e forcave që shndërrojnë spontanitetin në organizim të angazhuar, pa mëshirë ndaj lirisë së falur, pa u kënaqur në mjerimin e xhinsit tjetërfare...

Begatimin material e shpirtëror e gjejmë në Sofrën e shtruar me dorë në zemër. Kështu fisnikëria rritet në qëndresë të durueshme...

Kulla me frëngji të përgjakura çelë dritaret e lirisë e të pavarësisë, pa kërkuar SHPËTIM nga ata që “ta hanë bukën e ta përmbysin kupën”! Mbi gurin që s’loz nga vendi nxehen URËZAT e oxhakut që tymon.

Këtu soset një mashtrim shekullor - ringjallet praktika që begaton “mësuesen e jetës”.

Toka e zezë ndërron pronarin dhe, marrëdhëniet në prodhim ndryshojnë mënyrën e punimit të tokës e mjetet e punës përsosin njeriun... Bujku bëhet punëtor krahu dhe fshatari i vyeshëm punues bujqësor, bile asish që i mbinë gruri në opingë... Dikushi pasurohet në kurriz të tjetrit. Ndërsa pushtuesi luan me fatin e të nëpërkëmburve, bën edhe politikë. Nën hijen e tij dergjet populli, mbi kurrizin e të cilit rrojnë parazitët, si brumuj krimbash, e shesin fall për barazi! Shfaqen “zotëri që nuk preken me llullë”... shtohen varfanjakë e lypësa, të cilëve nuk u dilet n’krye me mjete materiale, aq më pak me “ment mbi kapuç”... Varfanjakët rënkojnë nën thundrën e pushtetmbajtësve mizorë, të cilët rrëzbisin nafakën dhe shpresën. Mohojnë edhe të drejtat... Njeriu strehohet në stelë të qenit e qeni bëhet Zoti dhe “tup në ballë të oxhakut”!

Shuhet edhe një vatër fatzezë, me gjithë sofrën bujare. Një “buzëqeshje diplomatike” ia çelë rrugën SKAMJES e ajo sjellë fikjen...

Plumbi rrallon fuqinë produktive që e ka të shkurtër... Shtohet zullumi pa zgjedhur mjetet, pa matur fajin... Edhe Sllavojsit, ku e gjejnë butë shtrijnë lozë, deri ta fikin konakun dhe ta rrëmbejnë mallin... Kështu e ka edhe Parësia që kullandris në emër të vegjëlisë. Ajo han piten e nafak-cubi... i frynë kungullit në gardh... vegjelia pagan haraç.

Kështu e ashtu shuhen edhe kryengritjet fshatare... dhe, kështu fiken sofrat njëra pas tjetrës; ngulitet “ndërgjegjëja” e pushtuesit që ushtron asimilimin e xhinsit tjetërfare...

Një zog shqiponje i maleve kapuçbardha i bëhet theror Rrafshlartës, e dukagjinast ndiqnin vallen pa lodër që thërret dasmorët, pa thirrje kushtrimi; çelin DERËN krah’ e m’krah dhe, shtrojnë Sofrën me dorë në zemër, për miq e dashamirë, për udhëtarë e nevojli...

Micanët shtyheshin në luftën për liri, sikur të mos ktheheshin më... Edhe Arbëri nuk kërkon BESË, as nuk la kryet peng.

KULTI i sofrës micanië mirërritë dashuri, miqësi dhe respekt. Ai bëhet rrafsh i pleqërishtes - tryezë e rumbullakët - bisedimesh të BURRAVE dhe kopsht i gjallërisë që i jep shije e jetë të zotit të shtëpisë bujare - fisit dhe arbanëve.

Enigma, si diç e pa zbërthyer mbyll gojën pa dry dhe, Sllavoja bën krimin, i fajson

micanët; mbështjellë në vetvete diç që së bashku, si shkas e pasojë nënkuptojnë dy dukuri tragjike: shkeljen e sofrës dhe përdhosjen e Kultit të Nënës - zonjë shtëpie. E para “ia then qafën shkelësit, kurse për të dytën dhunuesi merr mallkimin më të shëmtuar...

Për këtë fenomen thuhet: mos shkel aty se të vret Zoti... dhe, ashtu shnerëzohet njeriu...

Tashmë ishte vu në bahe KRYESHKA-LLA, prej kah shtrihen tre hapa ndjellmirë:

Në hapin e parë, si ndërmjet kudhës e çekanit, po farkohet vetëdija për të përgëzuar horizontin e unitetit kombëtar.

Në tjetrin hap ngjeshim argjilën e trojeve tona me djersë e gjak... e nënat vëktojnë zhguna për tirq e xhamadan, për shpatullat e gjëra... nën plisin e bardhë që mënjanohet mbi vetullat si strehë çardaku...

Sprasmimi po shtyhem në vazhden e çlirimit kombëtar e social, mu nëpër tehun e thikës pas shpine... Nën drojën e tradhëtisë përforcojmë rezistencën e durueshme, në mënyrë që ta ruajmë krenarinë e sofrës që shtrohet me dorë në zemër.

Dhe, brezënitë tona dinë çka bëjnë, mund ta shtrojnë SOFRËN sipas takatit dhe shijes së nxjerrë nga lufta për ekzistencë.

Një fat i bardhë në fat të zi bën që micanët të bashkohen në Sofrën vëllazërishte, ashtu si “të dalë ku të dalë”. Dhe, ironinë e kohës e

cinizmin e nëpërgojur i marrim si nënçmim qesharak, pa dyshim në fitoren, pa gajlen e “fjalëve që i merr era”... Vepronim me vetëmohim, si fidainj të frontit.

Në njëfarë amullie, pa ajam, mallkimi rrokotelet si rrotët që vrapojnë pa e zënë e mbrema të parën... Mua, megjithatë s’m kapte rradakja se mund të pjell mushka në fitoren që i ngjanë shkatërrimit, në të cilin “prite Zot” mund ta humbim edhe kryet me gjithçka kishim në dorë.

Ngulja këmbë që organizimi i brendshëm dhe disiplina shpirtërore të bëheshin çështjet kryesore të përfilljes edhe të shtyra kah e përgjithshmja e domosdoshme. Lind njëfarë dyshimi, si gati për të thënë: inshalla është ëndërr, mbase sllavojsit i quanin trojet tona DJEP i serbizmit...Ndoshta për ta serbizuar herëdokurdo... deri në shuarjen e arnautëve të gjorë. Fajsohet xhinsi im, sikur të ishte laraskë, të cilën e sqepojnë njëqind sorra të zeza.

Fshatarët bujq dhe, punëtorët e krahut dërgjeshin në angarie... Besoja se do të gëdhendeshim, jo për spica, veç ta punonim tokën tonë. Kopshtin, ku kultivohet edhe kopshtari. Aty sllavojsit do t’i vrasë sofrë miqësore...

Shumica e bashkëvendasve, sipas besimit të ndërsjellë mund të rrojnë si miq të vërtetë, por secili në të veten... Dhe, pa hile në të

ardhmen, pa diellin që nuk nxenë njësoj. Meqë e dimë se po e lëmove gjarpërin - të kafshon. Madje, u rritëm duke i kuptuar të tjerët... Por, shumica sish s'na qasen neve... ata të drejtësisë së ujkut sidomos.

Dhe, pse Sllavojës gjithnjë sofra arnautë i ishte therrë në sy!? Mund të hetohet se “Delegati i mbikëqyrjes” kundërshtoi vënien e “Shtabit të forcave çlirimtare të Kosovës” nën Komandën Eprorë të Çlirimtarëve Shqiptarë?!... Aty mori n'thua - i livriti çekërku syrit çakërr, në terrin e të cilit u shfaq droja se mund t'i dilnin doret Copat e shnukuna... Mbase “Buka e thyer nuk ngjitet dot”!

“Por, kadalë bek, se ka hendek”! - thotë fjala e urtë popullore.

...Zëri i Kaçanikut kumboi: dikend e mëson nevoja; dikush ka grushtin nga i cili “guri kullon ujë, e i urti shpon qimen me mend”.

ARBANËT shkallojnë mrazin e diellit që nuk nxenë njësoj...

Nëse çalon takati, do t'i vi në ndihmë MËVEHTËSIA – mvëshja e domosdoshme, në mënyrë që të kapet çiltëria që ndriçon kryeshkallën – rrafshin ku fitohet përvojë, guxim e urtësi. Megjithatë, Sofra kishte mbetur ashtu e shtruar me bukë e kripë, pa të zotin e shtëpisë, pa djelmoshat që e rrethojnë

vëllazërisht. Por, nuk vajton Sofra as micanët nuk ankohen, veç i grahin me të veten, si “Ndhimo Zot e krahujt”!

Arbërin e rroku sëmundja e diellit që nuk nxen njësoj; kryeshkalla i rrokulliset në Kraterin e djersitur! Mësyn, ashtu shytas, si të merrte kryet në dorë... me carrokë nëpërkëmbë, por guximshëm nëpër prita dhe shpërthen rrethimin... Gjallëron përtrirjen dhe shlyen një hisë të huqeve. Por, fatkeqësisht mbështetur në mëshirën e hyqymetit, si “I yti me të grrith është më mirë se me të lëmuar i huaji”... Thellohet bungaja e i mbulon bora. Ndërmjet acarit e pështjellimeve lëvizin kaçakët, si ku t'i zë nata nuk i çelë drita... E rotelët prapështojnë si për hatër të sllavojëve, të cilët fundmbarimin e kishin si “jazi të qëndisur në ballë”...

Vazhdon terrori i zi: gjak e vrerë... njerëzia shndërrohet në instinkt shtazarak. Pushtuesi “i ashtuquajtur Çlirimtar” – lëshon grepin e mjerimit – humb arsyen... Riorganizon çarmatosjen masive... I duhen forca të stërvitura për “teren të papërshtatshëm”. Mbase i ishte ndalur turri, si para gjunjëzimit... Dukej sikur t'ulej në rrafshin e pajtimit; por kishte ndërruar “qimen e jo vesin”! Me furi të paparë lëshohet, si në gjah: vret e therë, si në kasaphanë... Përgatit

terenin që ta zbatojë “Reformën Agrare”, duke dëlirë arnautët dhe, mos t’i këndohej “pastrim etnik”, në mënyrë që tepricat t’i shoshiste me mjete e “metoda të përshtatshme”? Jo vetëm si këput e mos sos, veç si u pëlqen të mëdhajve që ia mbanin anën, domethënë si “mishi të piqet e helli të mos digjet”... Mbase kah t’i shkelte thundra do ta bënte të veten...

Nënat shqiptare, përkundrazi si ndërmjet zjarrit e plumbit përkundin DJEPAT e Fatosave, të cilët në troje të tyre, ashtu përgazepi rriten për punë e urti... Kur ta kërkojë nevoja “qesin sytë në kodër”... Shtinë brrirët me luciferrin që mpreh pykën për të çarë lisin e ruajtur për dërrasa varri...

Dhe, lëshohen çakajtë e tërbuar – i mëshojnë tokës – që t’u merrte kryet vesh arbanëve... vrasin e coptojnë, ashtu kryq e tërthor, jo për t’u ndalur dielli që nuk nxenë njësoj, veç t’i rrallonte arnautët kur janë pak e t’i kosis nëse shumzohen, ose ta marrin “gurbetin” që ua ndërron kryet për rritë tjetërfare... Fitores që i ngjanë shkatërrimit i merr ajam, mbase pushtuesi para dite urren gjithë botën e pas dite vetveten. Mohohet ndërtimi dhe rindërtimi, sikur të mos dihej për kend dhe për çka bëheshin aq përpjekje të sigjerta dhe me aq përkushtim!?

Edhe nënfleta e fjalëve të nëpërgojura, duke përkujtuar tragjedinë e përgjakshme

harron Sofrën e nëpërkëmbur...

-Çka po ëndrron bir-o? Ktheu për së mbari!

-Po, more! Qysh jo. – Reagoi djaloshi, bukur trashamance...

Ekziston një “përpjekje” e përvjedhur nga Projekti i një kooperuesi të fuqishëm, i cili meremeton edhe gjallërimin tonë që me gisht të vogël e çon, jo në këmbë të veta, veç në dreq të mallkuar... mbase çka lavrohet me “buçkë” nuk ka trinë që e rrafshon.

Pikat pyetëse dhe çuditëse ndërrojnë vendin, sipas rastit... Thuhet se vendi nuk e duron fjalën e rëndë, por nuk ka Kuvend që ta mbrojë, edhe pse Kuvendin e zgjedh populli, sipas vullnetit të lirë, mundësisht... Por, mbretin kush e ndërron?! Natyrisht populli sprovohet në mëdyshjet e jetës së përgazepshme, zihet në lëngun e vet dhe, dergjet në zjarrin e ferrit të mbitokës së zezë...

Andaj mes popullit e mbretit gjithë fryhet inati. Nëse mbreti nuk i bëhet kurban Mëmëdheut, le të shkojë Nezer për Natë të Madhe!

Hë, nuk do ta dija ç’është mjedisi i zgrapcuar, qoshet e përdhosura, as kthesat brrylore, sikur mos “të thehej kerri” midis rrafshit... Por, qielli nuk vajton meteorët, mbase biga dhe leqet kurdisen me mashttrim... Prandaj, kur fitorja i ngjanë shkatërrimit –

hapat e Micanit maten me shekuj! Megjithatë, një fuqi magjike e kapërcei Micanin pa fajsuar kalesën, as argjilën e përgjakur. Por, mallkoi e sulmoi dushmanin që zvarritej si arí i plagosur, në truallin që përbinë zullumin, mëkatet e gjakun që vlon mbi bykun e shekujve.

Tradhtia shiton ata që marrin në besë armikun!?

Një ditë prej ditësh isha gjetur, si ndërmjet shtegut dhe vargmaleve, me maje të pashkelura. Aty ku ngrehë çerdhen SKIFTERI, të cilin e shiton shigjeta e gjahtarit smirëzi. Ngula këmbën e djathtë në të çarën e shkëmbit që nuk shkoqet dot... me të majtën shkela në shtrojerën e Rrafshlartës – çerdhe petritash, të cilët shtrojnë Sofrën vëllazërishte, në mënyrë që bashkë me kore të thatë përbijmë edhe helmin e qëndresës së durueshme...

Sllavojsit ende lavrojnë varrezat e lashta, e bukës i vjen era mejt; “Defterin” e bëjnë Katastër, e gënjeshtren SHKENCË... Por, arbanët nuk rrijnë më duarkryq: përforcohen – bëjnë një mekanizëm të gjallë që merr frymë si me zor... dhe kryejnë veprime të domosdoshme që i ngjiten horizontit të mëvehtësisë kombëtare, për të qenë të njëjtë me të tjerët që gëzojnë lirinë e tyre.

Nën diellin që nuk nxen njësoj zbehet edhe nafaka e fytyrave të zymta e vuajtjet misterioze lëndojnë plagët e pezmatuara.

Në përpjekjet që të arrihet sa më shumë, me më pak çarje e përçarje, duke iu përmbajtur fjalës së urtë: “Uthulla e fortë pëlçet enën e vet”! E ne s’kishim enë, uthull, as apetit kurrfare... mbase zemra na kishte plasur... kush e di për të satën herë... Kur pamë se ndodhi si të pjellte mushka... na u përkujtua babai që shtrëngonte grushtin, si “Ndihamo Zot e krahujot”! Nxituam kush e çon më andej, ta ngrit kokën dhe ta ngreh godinën e re; kush ia gëdhend qoshet më të forta e kush çelë vi për së mbrami i mëshon në mënyrë që ta shëmbnim diellin që nuk nxen njësoj. Mbase edhe ne kemi tri “Orë të bardha”: një të shtëpisë që i prin fatit; tjetrën e ruajmë për mbarë dhe, një të drejtësisë që çelë vi kah shtegu i dritës...

Të trijat si një dhe, një bënim ne – forcë e pathyeshme me ORË GJALLË! Gjithë kjo kërkon mbështetje të shëndoshë, siç edhe ZEMRA jonë rrahte shëndosh, si “mendja e shëndoshë në trup të shëndoshë”, ashtu rrufeshëm për veprim të furishëm, si murlani i trojeve tona që frynë pa vajtuar kalesën, pa drojën e dështimit. Forcohet uniteti kombëtar, por popullin tim ende e shkundullon mjerimi i politikaxhive, të cilët duke vajtuar hallet dhe huqet e veta zhbirojnë shpirtin mistrec të pushtetmbajtësve që rjepin vegjëlina: të zezën e mbjellin në tokë, kurse urinë e shuajnë nga e bardha e ruajtur në

hambarin e varfanjakëve që shtrojnë sofrën me dorë në zemër...

Falë inteligjencës gjithëpopullore do të zbërthehet enigma e quajtur e vërtetë e idhtë. Asaj nuk i iket dot, as mua nuk më bëhet vonë... do ta realizojmë mëvehtësinë, pa zhurmë topash, pa iu shmangur urtësisë: “Ndihmo Zot e krahu jot”!

Por, nëse pret që të gjunjëzohet armiku mund të ndodhë siç thuhet: “ariu han gjuetarin”... vrapojnë brrylagjinjtë, gjoja se do t’i shëronin pasojat!? Shtisi merr rolin e mbrojtësit, për të cilin zotohet se është i pafajshëm dhe, se mbrojtja i takon atij, si i thirrur dhe më “ustah” për atë zanat...

Gati njësoj ndodhë me nxitjen e “Planit Hapsinor”, për të cilin trumbetohet se gjoja do t’u ndihmojë ekonomive të përsosura që të vepronin më energjikisht... Ndoshta në “gllabërimin e pasurive natyrore”, duke realizuar detyrat e përfshira me Plan-programin e AKSIONIT të paraparë me Ligj. Aty zënë rrënjë mënyra e shfrytëzimit kolonial: me çdo kusht dhe, sa më parë.

“Mos i moho të mirat e tokës! – kishte thënë njëri që do të bëhej tokë... se “ta then Zoti qafën”, pa ta ditur kush për nder, pa iu dhim të askujt... as mos prit se “pikë rahmet nga qielli”! Faji merret nëpër gojë, por më së rëndi bartet ndërshej... Ngushllojnë fjalët

mashtuese që dalin gënjeshtër, për sherr të të cilave pagan haraç populli i pafajshëm, se “faji është jetim”.

Ndërmjet ndeshjeve të shtypjes dhe të ngjarjeve të hëpërleshme myket llomi i mbeturirave, të cilat s’ka shportë që i bartë, as i tretë dot!?

Përgjegjëja më mashtuese me “por” niset si “kerr i thyer”, mbulohet me “pse” dhe, vazhdon me “duhet”, pa i lënë vend ankesës... Kur Sllavoja ngjarjet e nxehta i flladit me luftë të ftohtë qytetare, selitja e kolonëve sjell pronarë të uritur për gjak... Krateri i djersitur aktivizon vullkanin e heshtur... “Diç” shqetëson: Ç’dallim do të vërehej sikur Strategjia asimiluese mund të tretet, si “bryma para diellit”!?

Vetë... edhe nën Diellin që nuk nxen njësoj do të përfillja lavrën e thellë, mu në brigjet që harkon YLBERI, ashtu me shi e diell...

Mbi të gjitha, urrejtja kombëtare e fetare shtynjë pykën që çanë lisin; shfrytëzohen fuqitë prodhuese dhe, thellohet SKAMJA që ecën nëpër teh të vdekjes, kurse e vërteta e idhtë ruan fatin, shpresën dhe, arsyen.

E dija se dy tërthore çojnë kah një shteg, por një rrugë e shtrembët then qafën në greminë. Dy të parat mund të përfillen si brazë n’hulli të re, kurse në të dytën rëndon një hije –

terr i zi që s'njeh hak, as të drejtë kurrfare. Ndryshimet mund ta ngjeshin praktikën jetësore, në mënyrë që nxiton guximshëm për krijimin e harmonisë ndërnjerëzore... Ngjallë bindjen si mjet të besimit ndjellamirë. Dhe, Sllavoja ushtron drejtësinë e ujkut, mohon të vërtetën e idhtë dhe mbyll sytë para trillimit të kobshëm; mpreh pykën që çanë lirin... ku e gjen but i mëshon pa mëshirë, pa “ujë n'sy”... Ndoshta kujton se arnautët gjithë shtyhen ashtu të trullosur nga egjra e mbjellur pa ajam, kurse në shtegun e dritës çelet “deriçka” e shpresës, e ajo mëlton besimin e ndërsjellë. Bie poshtë teoria e “gjuhës së Zotit”, i zoti i së cilës kujis sikur mos të kishin të gjithë një Zot!? Nuk i pi ujë DIKTATI, as Vula rrumbullake.

Kur hetoi Sllavoja se i dështuan rrotullat iu kthye terthoreve, por s'e çonte dot më tutje: zemra i dridhej e hapi i çalonte. S'kishte më kah t'ia mbajë... Këmisha e ndrikullës i kishte dalë doret e Sofrën micanië e përdhoste me mënyrat e tij të ndyra... Edhe Evropa i kishte ra mohit dinakrisë së dhelprës – ushtronte interesin, sipas llogarive të reja, duke ia mbajtur anën KONFESIONIT përkatës. Në Portet detare – të shkallëzuara shqip – bëri dy “salto mortale” – këcime akrobatike...

Së pari, në vend të lundrimit detar ngul thundrën në BAZENIN e plumbit e të thengjillit në Rrafshlartën e adhuruar...

Së dyti, don ta rrëxojë Gjysmëhënën dhe një hise të rruzullimit tokësor, në mënyrë që të thithte ngrohtësinë e Diellit që nuk nxen njësorj...

Gllabëron xehet e nëntokës së Rrafshlartës së rradhatur ndër kolonitë e shpallura si më të varfërat në “Botën e Civilizuar” të fundshekullit më të mjerueshëm në gjallërinë dhe kujtesën njerëzore!?

Ndoshta këtu do të soset, si këput e sos, se “Ai që ia bën gropën tjetrit – bie vet në të”.

Arbanët kurrë s'e patën fatin në dorë, por gjithë mbanin pranë vetit diç që mund të përtrihej me punën “diell më diell”... I ligu përkundrazi mbështet forcën në ligështi e këput nafakën si drutë në cung... Zihen mëshikzat e mëndafshit në kazan të valë, nga të cilat shpalohen fijet e shkëlqyeshme... vektoret pëlhura cilësore e përshtatshme edhe për uniformën solemne të zisë e të vdekjes së pushtetit dhe të pushtuesit. Sllavoja ngreh fytyrëkun “cak – dap”... Luan CICMIC, si “në lojën kapuças”, duke ngrehur kokrrat që bëjnë vargonin e hallkave, të cilat ia mbyllin derën fatiut...

“Goga e Djalli” kushtëzojnë të korrat; ngatërrojnë hesapet dhe lëshohen pas mashtrimit: Goga kishte mbjellur qepë... Kur vjen koha t'i nxjerrin nga toka – pyet Djallin: a don çka ka mbi tokë, apo nën tokë? Djalli zgjedh

fletët... Goga nxjerr qepët. Djalli sheh se është mashtruar! Vitin tjetër Goga mbjell grurë... Para korrjes e pyet Djallin a don çka ka mbi tokë, apo nën tokë? Djalli pakës si më cinik, ia kthen: Një herë më ke mashtruar! Tashmë dua çka ka nën tokë... Goga korrë grurin dhe mbushë hambarin, kurse Djalli gropon hamballën... dhe, ia bën betë, se do t'i hakmerret, si e treta e vërteta! Goga mbolli patate... kur piqet fryti, Djalli zgjedh çka ka mbi tokë; por i bëhet vonë ta korrte nafakën!?

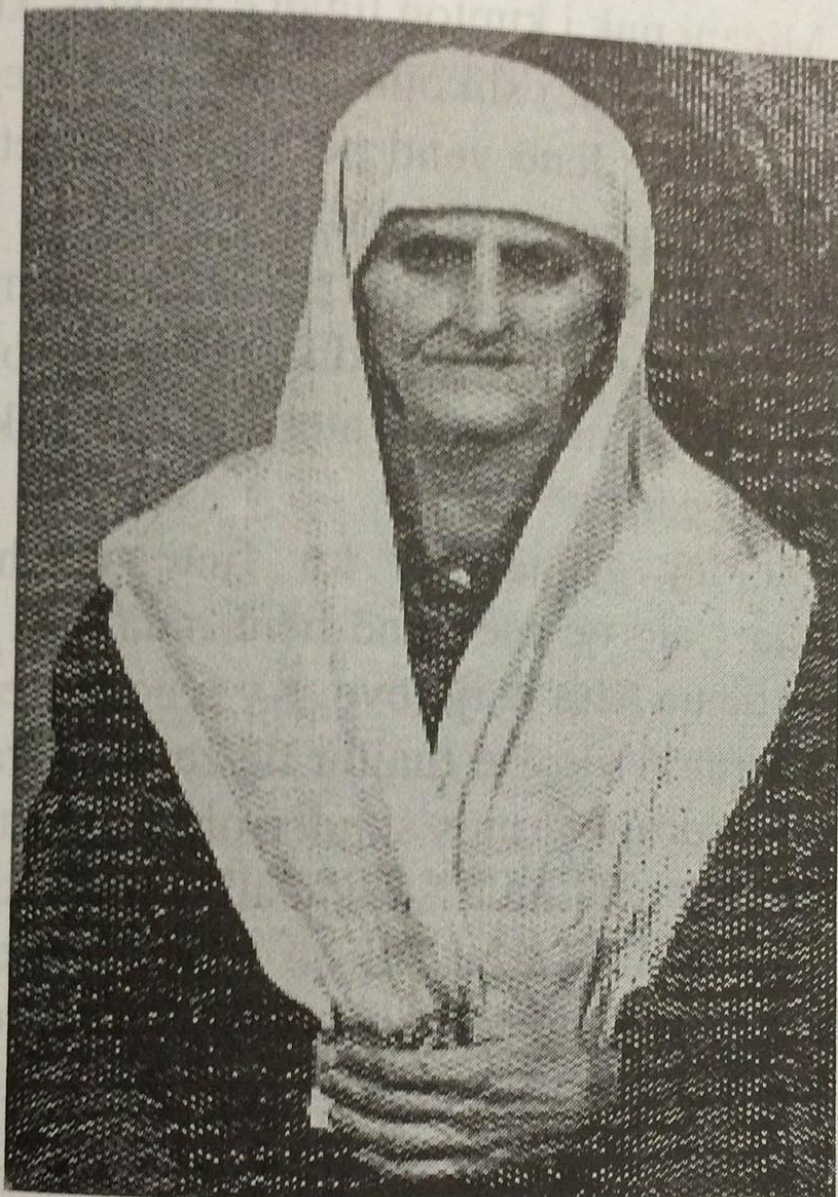
Goga, megjithatë ushtron zanatin si bujk i vyeshëm... mbledh “çka falë Zoti”, kurse djalli që prapështon gjithçka bën se gjoja ka nxjerrë mësim... dhe, vazhdon të prapështojë gjithçka të mundshme – të ngjitmet i bart bashkë me kry - et e gjësë... Dhe, “luaje macë kryet e buallit”!?

Tashmë sllavojsit janë bërë “dum – dum”, si KOLEKTIV pa pronë private, pa shpirt kurrfare... Mbase pushtuesi edhe sot e kësaj dite bën krimin dhe fajson arnautët... I përçanë deri në vëllavrasje e pastaj shtrinë rrjetin e leqeve, duke imponuar “mend e sjellje”! Nxit vrasjen në familjen e gjërë dhe në mënyrat më të ulta... ia këput ku është më ngushtë. Ndërkaq micanët gjakmarrjen e fisnikërojnë duke e kufizuar vrasjen për gjak vetëm të dorasit që do të thotë: “kryet për krye”...

Një fuqi madhore që i ngjanë shkatërrimit të gjithë çka zën përfundi ndërthurrë marrëdhënie të papara, të panjohura më vonë. E Sllavoja mbështjell lëmshin e të gjitha të zezave të trashiguara nga mjerimi i zgjedhës së robë- risë. Ajo shënon kohën e ndryshimeve, në të cilat një strajcë gjak është shumë, kurse më vonë një thes krerë të shkurtuar i duken pak në krahasim me shëmtimin që pësojnë të nënshtruarët nga forca e mbështetur në ligështi. Ramjen në gjak ose nxjerrjen e gjakut i kallajis me trashigiminë e zbehtë si fytyra e brrylaxhive, të rjepanëve të xhepit dhe, të syrit çakërr... Lind fuqia lëvizëse që vën në bahe zgjedhën e përmortshme... çohen dy “Orë që shitojnë mjeru- eshëm: Njëra për kryet e atij që flet vetëm “gju- hën e Zotit” dhe, tjetra ia kthen opingat praptë ardhacakut “Pa mirëseardhje pa tungjatjeta”.

Dhe, shih një herë: nuk don ta njohë Zotin, as të zotin e shtëpisë i cili – sa herë i hyri në Konak ia shtroi sofrën me dorë në zemër, e qoftalargu, sikur të kishte mundësi në strajcën e vjerrur kraheqafë don ta bartë Tempullin e pacenueshëm dhe Bjeshkët e Nemuna, me të gjitha bukuritë dhe fshehtësitë që i bëjnë “të mallkuara” nga smira e lakmia...

Zgjohe micanët, pyesin ashtu si n’ankth: Ç’është ky mjerim – prapështi që s’durohet

Ajne Duçi - Jaha

dot!? Kush e bëri të zezën, ku s'e ka vendin?!

-Në mos paftë syri çakërr – shohim ne; nëse nuk di – e mësojmë ne... se tempulli i dijes sonë nuk shembet dot! Mbase “guri i rëndë në vend të vet”, mbi të cilin tymon OXHAKU I SADIK MICANIT.

Nuk ka top që e luan, as lis të ndërrojë vend, as filiza që rriten “këtu” për t'u ngulur “atje”... Micanët kanë plang e shtëpi – trojet e veta. Ata s'e vrasin as KUKUVAJKËN e strehuar nën strehë të Kullës së vjetër, mbase nuk do të ketë as oxhak të fikur. – tha Micani dhe ofshani thellë... shqetësoi tokën e zezë.

-Ne s'paskshim pasur histori të lavdishme ndër shekuj, as Vit të Ri, si ka hije!? Nën rigat e Shiut të Budallait e ironinë e diellit që nuk nxen njësoj... Ngritëm zërin që shpërtheu muret e burgjeve famëkëqia... Edhe plepat përfalen, por nuk kërkojnë të ndalet fortuna – i fryjnë zjarrit të lirisë! Edhe ardhacakët na gjetën siç është zakoni: Një përballë pritës, një në sofrën vëllazërishte dhe, një në bark të nënës, se babai ka rënë theror i kombit, kurse të gjallët i dalin zot mëmëdheut. Andaj, micanët gëdhendin tri shkallë, secila më e lartë për një kat më vete... Zabeli i jep bisht sakicës, por ashklat i bien pranë trungut, të cilin nuk e kalbë moti i brishtë. Megjithatë lëshohen çakajtë si në pre... Dhe, këshillojnë: Bën si të bëhet,

domethënë “mishi të piqet e helli të mos digjet”...

Nevoja, sidomos e kohës më imponon ecje... Megjithatë qitem zekosin katërvjeç të gjatë edhe pse solli fitoren që i ngjanë shkatrrimit... Por, çdo ecje nuk është ecje që të jep mend e takat, sidomos për ta shëmbur diellin që nuk nxen njësoj... Të dilnim n’va pa puthë tokën e zezë që ta arrinim unitetin kombëtar, barazinë ekonomike, në mënyrë që mos të na mbesi gjuha e ngujuar, ashtu nën dhëmbë...

Problemet sociale ua kalojnë të gjitha veprimtarive dhe shtyhen si në garë me pasojat e dhunës e të skamjes... Ato herë bëhen shkak e herë i ngarkohen shoqërisë, si barrë ndërshej. Brejnë frytet e punës sikur të kishin dhëmbë që bluajnë si teja lëndën e bungut.

As vetë nuk do t’i vyeja dreqit gjë, sikur të pajtohesha me fatin; të ndërtonim kolektivitetin e “të barabartëve”, pa njësimin kombëtar, pa pronën vetjake, ashtu pa shpirtin e gjallërisë – bereqetin që nuk mvaret nga të reshurat atmosferike, as nga zuzarët që rrojnë në kurriz të fuqisë punëtore, të fshatarëve që u mbinë gruri në opingë...

E dija se sasia mund të shkrihet në cilësi të duhur, duke amulluar tepricat që ruhen për t’u gdhendur si mermer për Portat Triumfale.

Nën to harkohet harmonia mes njerëzve. Por, i kisha hyrë rindërtimit pa takat, pa mjeshtri të duhur, në mënyrë që praktikën jetësore ta bënim mundësi, me të cilat mbushet hambari i forcave prodhuese.

-Pa ushqim cilësor nuk mbahet shpirti, as nuk shkëlqejnë marrëdhëniet që motivojnë punën dhe shtojnë optimizëm për jetë më të lumtur.

-Krateri i djersitur thith djersën e ballit të çiltër, zhgënjën dashurinë e nënës dhe krenarinë e babait, të cilët nuk donë kend mbi vete, përveç të birit – bimës së zemrës.

Dhe, shkela fundshekullin më mizor dhe të errët, i cili trilloi “luftën e shenjtë” më të ndyrën e të gjitha kohërave edhe të kalesës së zezë, në të cilën lehtësoheshin vuajtjet me plumb, apo në litar!? Dyshova, se arnautëve u takuaka “dyshek toke – jastëk guri”? Sipas drejtësisë së ujkut, ku kurdisen leqe e pengesa, kapërcejza brryllore e theqafje shumëllojshe, mu siç isha përcaktuar për ndërtimin dhe rindërtimin e vendit edhe me sakrifica mbinjerëzore. I hyra rrugës së shtruar me therra e mbuluar me gaca që kallin zjarrin e lirisë dhe të pavarësisë kombëtare e sociale... Kështu dhe ashtu, si hap përpara – sadopak – do t’i afrohesha shtegut të dritës, i cili dukej i mjegulluar, si fjolla tymi të oxhakut që

tymon... ka prush të mjaftueshëm për t'i nxe urëzat dhe strallin micanian. Megjithatë i hyra zbërthimit të së vërtetës së idhtë, në mënyrë që secili nesh ta qes argatin e vet në të mirë të vetes e të tjetrit. Por, kisha bërë disa kthesa, si “hajrlia” që noton nëpër iluzione. Dhe, synova Brigjet e pashkelura, pa drojën e dështimit... Mbase fara që ndryshon cilësinë, për një shkallë mëvete ndikon në forcat prodhuese, sidomos duke u përforcuar që të mos theheshim, si përplasat kokëfortësia për shkëmb... Në praktikën që rrumbullakon përvojën me mundësi të krijuara dhe të realizueshme shfrytëzova këtë njohuri të gazejit për të arritur besimin e ndërjsellë, përkundër mbathcave: çka më duhet... nuk më han palla e tjera, si “n’u bëftë deti kos kërkoj lugë”... se mirëqenia popullore dhe siguria sociale “janë garantuar me Kushtetutë”!?

-Edhe në ari ka çka tretet, por arin s’e kap ndryshku, e pluhuri mbulon gjurmët e heshtura në harresë...

-Heshtja pa vend është më e zezë se harresa...

Nyjat kyçe të qarkullimit spontan dhe aftësitë e organizatorit ndërlidhin si polet e kundërta veri-jug si baza lidhjesh, pa të cilat nuk do të kishte organizim të arsyeshëm, as nuk do të funksiononte qarkullimi që sjellë një fat të

zi, një jetë të nëpërkëmbur. I zoti i shtëpisë micaniane ende shtron sofrën me dorë në zemër...

-Puna e përditshme “me çka falë Zoti” mbanë gjallë “varfanjakët” që dhurojnë bukë e zemër, kurse korbat rrallojnë farën në brazën para pllugut. Nuk i drojnë dardalecit...

Vërtet “kungulli nuk shkon gjithmonë mbi ujë”, por nuk durohet që sllavojsit ta bëjnë krimin e pastaj ta kallajisin sikur ne ta kishim “të shkruar nga Zoti”...

Fillimi i nismës së mbarë, me të drejtë mund të sjellë fryte të këndshme, sidomos kur i bëhet hyzmeti në praktikë, në të cilën përforcohet besimi i ndërsjellë, si mundësi e realizueshme. Kështu frymëzohet liria dhe pavarësia, njësimi i patjetërueshëm, e së bashku i japin gaz produktivitetit të lartë dhe, prodhimit cilësor nëpërmjet të organizimit të duhur... Përmirësohen kushtet dhe, krijohen mundësi që ndikojnë edhe në shtimin e vetëdijes për të gjallëruar më mirë, më shumë dhe, në harmoni me bashkëvendësit që shtyhen në punë cilësore, si kuptim i jetës së re – hise që nuk të lën me duar thatë...

Kështu dhe ashtu, për fat të keq u rrit njëfarë kaçadreni në këmishë të shenjtë që nuk dukej aq i veçantë sa mbahej...

Kemi ruajtur qenien tonë duke ngulur këmbë në plang e shtëpi tona, por na ra hise t’i

nijnim edhe ardhacakët që këcyen nga trapazani “pup e në ballë t’oxhakut”!

-Njëfarë sllavojsin e kishte mallkuar i ati: Gjeneral mund të bëhesh, por NJERI kurrë s’ke për t’u bërë! Mbase as “Buka e thyer nuk ngjitet dot!”

-Sllavoja është fryt i nacional-shovenizmit sllav; rasti e ka sjellur në krye të luftës së “shenjtë”...

-Hegjemonizmit asimilues ia ka zënë udhën Kulti i Sofrës së shtruar me dorë në zemër. Ajo është hise e Plangut që mbanë gjallë ORËN micaniane.

Micanët, me të gjitha vetitë cilësore, sipas natyrës së tyre i ngjajnë vullkanit të heshtur me Kraterin e djersitur që dëshmon diç pa mallkuar argjilën e përgjakur, pa mohuar prejardhjen micaniane. Dhe, Sofra që shtrohet me dorë në zemër bëhet gjithnjë më madhështore, kurse shkelja e saj ofshamë e ashpër. Mbase pushtetmbajtësin e vret buka e sofrës së përmbysur.

Megjithatë, dimri i zi kaplon bimë, njerëz dhe hapësirë... Mua, si më i padhimshmi më kishte përplasur fortuna, si ndërmjet nevojës e pamundësive. Acari i egër shtrëngon burimet e varfërisë; ndërrojnë stinët dhe pozitat kyçe të rotelëve, pa hirin e pranverës, pa huqet kryeneçe. Ky fenomen ka caqet e veta të kapshme, ku pushtetmbajtësit dhe bashibuzukët e këtij fundshekulli shtyhen e përshtyhen nën

rrezet e zbehta të diellit që nuk nxenë njësoj. Reja vret mbi trojet tona, por ligjet e natyrës nuk ndërrohen për hatër, as me zor.

Në dimër Micani kishte lëshuar ballin e oxhakut që tymon, Kullën me frëngji të përgjakura dhe, Trojet Breg Erenikut që i bie përmidis Rekës Keqe e merr krye kah Drini Plak. Ndërsa mërgimi sharton kryet për rritë tjetërfare, Drini ndjek rrugën e vet: Shkumon shkumën e përmytjes, nëpër brigjet larë me gjak... Edhe micanët kapërcejnë vijën e zezë, duke shkelur “belanë” më tragjike në jetën e njeriut që përplasat me vdekjen, ashtu “këput e sos”! Se, çdo jetë ka edhe kufirin, hopet dhe fundin, siç kanë edhe burimet tona: Gurrat dhe Ujëvaret e përgjakura.

Micani që shtyhet pa hamendje nuk mëtoi të ish SHKELZEN, ku rrezet e diellit përgëzojnë besimtarët që lusin Zotin për liri, paqe e mirëqenie... Ai nuk deshti të bëhej as MAJË E HEKURAVE, ku lidheshin Anijet Ilirase në detin tonë, të cilët edhe sot e kësaj dite i këndohet: “...por je i gjanë e duron shumë”! Vuajtja i bëhet ardhmëri e panjohur... Dhe, dimër... Dimër i zi, në të cilin sllavojsit kishin kallur fshatra e qytete... njerëz, fëmijë e pleq... edhe Kryeqendrën e bashkëvendasve që mos t’i dilte kush para, në ndjekjen e furishme: tym e flakë, tmerr botëror... Edhe ky, sipas shembullit të stërvitur edhe më parë...

Mu në dimër bënte mrekullinë që të

tronditeshin deri në shpërngulje arbanët për t'i ndjekur si gjahun që lëshon strofullin. Por ky farë xhinsi, me huqe tjetërfare i kcen në qafë kur i vjen shpirti në fyt...

Mund të përkrahet një Prijetar që Sofrën e ka në zemër, djelmoshat e rrethekuar për të mirë; fiset që lëshojnë armët e i gjunjëzohen Sofrës së Pajtimit dhe të Besës. Mbase Atij i prinë “Ora e Maleve”, bajraqe e fise vistër e vi e Krerë Kreshnikë sypishë – Ora e Bardhë së cilës i shtrohet Sofra me dorë në zemër – Sofra vëllazërishte.

Micanët ç'prej se mbahet mend, pa të keq, pa matur rrezikun ndanin një kore të thatë nga buzët e shkrumuara për mikun e Sofrës. Por Micanëve tri herë iu bënë shtëpitë rrafsh me tokë... Shtriga shpirtligë pas çdo sulmi të papritur, a kundërsulmi të përgjakshëm “digjte e piqte” gjithçka i vinte përdoresh.

Kështu ndodhi në ditëlindjen time kur im atë më bartë në njërën anë të duqve: herë kraheqafë e herë në vithe të vraçit... Ndërsa micanët shtyhen sikur mos të ktheheshin më. Dhe, pushtuesi impononte “mend e sjellje” që karakterizojnë mentalitetin e dhelldres.

-Edhe dalldisja politike gjason me përkëdheljen e gërshetave pa i puçur buzët me dashnoren... Mentaliteti i imponuar, si ndërgjegje e brishtë që shton hallet, ashtu ngarkuar me mëdyshje e thyerje pa shpresë, pa

miradi, kurrfare.

Eh, shakir o djalë,
Për “ment mbi kapuç”
Mos të qofsha falë!

Evropa i kishte ra mohit tradicionalizmit, duke ia mbajtur anën konfesionit përkatës. Mbase me “prit gomar... e pik sorrë...” nuk arrihet dot qëllimi i caktuar...

Evropa zyrtarisht i bie mohit fantaizmit tradicional, kurse shpirtërisht përkrah konfesionin përkatës dhe ushtron mashtrimin: me “prit”... e “pik...” pa mbirë bari, pa glacuar sorra... Meqë KORBI është baras me një lara-skë, të cilën e sqepojnë njëqind sorra të zeza.

Mos u bëftë politikë marifeti që përçon “drejtësinë e ujkut”!

Arnautët e lashtë nuk zoriteshin për lëmoshë, veç ishin nevojli për NDIHMË miqësore që edhe sot e kësaj dite është investimi më produktiv që motivon forcat lëvizëse për punë të frytshme e marrëdhënie miqësore, për besimin e ndërsjellë në botën e arsyes.

Premtohet toka e bekuar nga “zoti që flet vetëm gjuhën e vet”!?

-Edhe diktatura e egër, për ta mbajtur në krye pushtetin sundues, domosdo ta merr gjithë

fuqinë sunduese në duar të veta, duke shkelur të nënshtruarët, në mënyrë që kurrë të mos çonin krye... Kështu i ishte tekur Sllavojës t'ushtrojë mashtrimin, se gjoja klasa punëtore - "arbanët janë pakicë e paaftë" që të vetvendosin për fatin e tyre - ia mbathë edhe një hise rjepanash të dyndur nga Karpatet - bashibuzukë të paurbanizuar e të rëzbitur nga skamja. Dhe, i doli dardhë me bisht, si "Ço një kashtë e i gjenë gjashtë"!

Sprasm, arbanët që rrojnë me djersë të ballit përtrijnë hisen fatbardhë... Dhe, nuk pranojnë "mend e sjellje" tjetërfare, (të pushtuesit).

Përkundër çakajve të shfrenuar, të cilët në tollovi hanë edhe klyshët e vet, arbanët derdhin djersën për kafshatë të gojës në troje të veta; shtrojnë Sofrën me dorë në zemër dhe, i grahin angaries me shpirt ndër dhëmbë, kurse pushtetmbajtësit duke ua imponuar mentalitetin e prisht u hakmerren, ashtu trashamançe, në mënyrë që të ngarkohen pa pardon, pa dhimtë kurrfare... Ndiqen si të mallkuar që nuk vëhen në fre, as nuk ngrehin për së mbari!?

Micanët, megjithatë shtrojnë Sofrën me bukë e kripë e zemër, sikur pranvera të përgëzonte praktikën e mirëfilltë...Përforcojnë qëndresën e durueshme përkundër mashtrimit... Dhe, ashtu shthurur notojnë nëpër pasoja, si pa krye. Katër stinë - sy pranvere, tri çështje

jetësore dhe dy ndërshejza: dhunë e mashtrim - dy fjalë si Besa - Besë për një fitore - unitet kombëtar që së bashku bëjnë forcën për shkatërrimin e diellit që nuk nxen njësoj. Por, s'i lëshon droja e SAMARIT me praqe të reja... E vetë veçova:

-Pranvera më ngarkoi me brenga dyfishe, por vazhdova, si i plagosuri që me njërën dorë shëron plagët e me tjetrën lufton për ta çelur shtegun e shpëtimit: lindje - vdekje - lindje...

Në vllugun e verës ngordhi xhinkalla duke kënduar! Vetë zhbirova përvojën për të nxjerrë mësim. Mirëpo, pa djersë nuk ka bukë dhe, buka që fitohet me "luftë" nëse gllabërohet ta zë frymën. - kishte thënë Micani.

Vjeshta e të vjelurave me egjër ta bën kafshatën pelim... të shkon moti pa Darkë Lëme, pa shtruar Sofër për të mirë. Haku i angaries rrëzbit haznen misterioze... Çakajtë kullandrisin në emër të të nënshtruarëve; mbjellin lëmoshë e korrin vdekje.

Dimri i zi me "ndiq e ik' " bën masakrën e pamëshirshme...

Ujku don ta hajë dhinë... E ajo lutet: Mos më ha kështu me brirë të thyer, por ujkut nuk i pritet... I është bërë "deka ftujak".

Përkujtova huqet e ujkut e britmat e dhisë. Sa s'u çakërdisa prej mjerimit...

E keqja shpërtheu si "pyka që nxjerr pykën"! Kërkova, jo mëshirë por mjete që

shuajnë dhunën...

Ndërkaq micanët bien viktimë e dhunës dhe e urrejtjes smirëzezë, kurse sllavojsit zhagiten në zhyllin e STIHISË që don të çfaros xhinsin tjetërfare, të cilët kanë një Zot, por nuk i thërret një kambanë e të njëjtës strehë... Të parët anojnë kah lindja - piqen në zhegun e jugut dhe i drojnë perëndimit... mbase edhe kështu bubrojnë nën diellin që nuk nxen njësoj... Të dytët respektojnë hirin e Evropës, por më parë do t'lavronin lëndinat e Ballkanit me buçkën e derrit... Duke shndërruar spontanitetin ngacmojnë Kraterin e djersitur që aktivizon edhe Vullkanin e heshtur.

Arbanët përcaktohen për një REND të mbështetur në mëvetësinë kombëtare, në solidaritetin vëllazëror dhe në drejtësinë shoqërore me një Rend të ri shoqëror dhe shtetëror...

Peshën më të rëndë të luftës po e bartin varfanjakët e uritur me shpirtin e tyre të gjallë, si "Mendja e shëndoshë në trup të shëndoshë". Meqë HORIZONTI i popujve të vegjël është i gjatë dhe i gjërë, edhe Micanit i dukej si mëdyshje: Ai i hakut që shkon duke u ngushtuar kah zemra e tokës dhe, ai i mbitokës së zezë që zgjerohet kah hapësira e kapshme... Jep shpresë për diç që mban gjallë... Mundëson hulumtimet e të vërtetës së idhtë dhe, përgëzon

Tempullin e diturisë - përshëndoshë mëmëdheun.

Vërshimet e turbullta bartin pasojat e shthurura... Kapërcehet ankthi i pushtuesit zemërgurë. Dhe, arbanët ngarendin para diellit që t'i ndiqnin çakajtë nëpër muzg.

-Sofra micaniane për ligj dy dukuri të nëpërgojura: Njëra merr formën e ligjit; tjetra shton ndikim të rëndësisë së veçantë. Andaj nuk mohohet dot rëndësia e Sofrës që shtrohet me dorë në zemër edhe pse shpesh është keqpërdorur, me pabesi e shkelje të dhunshme. Por, Zonja e shtëpisë e mbanë sofrën të pastër dhe gjithmonë të gatshme për ta shtruar të bijtë, ashtu për të mirë, si në Odë të Burrave edhe pranë votrës që nuk i shuhet zjarri. Ajo shtron veças për vasha e për fëmijë, pa të cilët nuk ka kuptim jeta. Aty krijohet atmosferë e këndshme në kohë të caktuar dhe, sipas rregullave të posaçme: larja e duarve, para e pas buke, i përcjellë qetësia dhe buzëqeshja me mahi e gaz të përzemërt; mirërritet Kult i Sofrës dhe solidariteti në bëmirësi... Shikohet edhe prapa veti, se ka edhe më keq, më të varfër dhe nevojli... Nëpërmjet të Sofrës ngulitet bujaria në shpirtin e më të rinjve, te të cilët më lehtë përvetësohet ndjenja e bëmirësisë pa interes...

Kështu edhe ashtu, kjo Sofër e mrekullueshme në praktikën e vet ka ngjitjet e

lavdishme dhe zbritje të përmortshme. Në kthesat krenare fitoret e rralla, sidomos KUR SHTRIHET DORA E PAJTIMIT. Sofra që shuan urinë përbuzë mjerimin e përmortshëm... Shtohet domosdoja për BËMIRËSI, se micanët nuk kënaqen në mjerimin e tjetrit, veç me të tjerët bëjnë zemrën shkëmb, ku ngreh çerdhen Skifteri. Meqë zemra e shkëmbit çelet me burgi diamanti - bebëzat e qeshura përflakin zemrën që mëlon harmoni të përzemërt, përkundër diellit që nuk nxen njësoj. Çelet syri i pranverës - rrita jonë.

Në këtë çark lindja natyrore e bën STATISTIKËN ZYRTARE të shtërzejë... Ajo vazhdimisht e tund dhe e përzien, në mënyrë të zbehtë dhe të kurdisur natalitetin e vërtetë të xhinsit tjetërfare i bën që xhinsi im gjithnjë të tregohet pakicë... Çakërdisen bashibuzukët, se gjoja mbajnë rendin, bredhin e përdhosin si qeni që kafshon pronarin e vet... Presin degën nën këmbë, dhe rrëzbisin Sofrën që shtrohet me dorë në zemër, përkundër diellit që nuk nxen njësoj.

Rrita jonë: lindje - vdekje - lindja është përtrirje fatbardhë që përforcon SHKALLËN dhe Sofrën micaniane, të cilat kanë rrafshin, ku fitohet përvojë, guxim e urti, pa të cilat nuk ecën fjala, nuk zën vend pleqërishtja, as nuk qitet dorë mbi krye. Ndërsa dy fjalë si Besa -

Besë çelin shteg për lavrën e thellë - për begatimin material e shpirtëror të xhinsit që ka duart e praruara.

Dy fjalë A je burrë! dhe një fitore që përfill rritën e njeriut të njerëzuar ndikojnë në përcaktimin e përparimtarëve, jo për Harkun e Ylberit në shi e diell, por që krijojnë harmoni në rrafshin e “varfanjakëve gazmorë” - arbanëve të zgjuar nga gjumi shekullor, të cilët notojnë dhe dinë çka donë - liri.

Me forca të përtrira arrijnë mëvetësinë, pa sllavojsin, pa hatrin e tij.

-Nuk mohohen interesat jetësore me pohime të trilluara...

-Fontanat freskojnë Parkun e Bashkisë, por Sofra micaniane shtrohet edhe për buzë të shkrumuara.

Ta merr mendja se njeriu i lirë mund të shijojë të mirat e natyrës sonë - begatitë e truallit që e mbrojmë edhe me mjete paqësore.

Tashmë, nuk kursehet dot as djersa që derdhet në Kopshtin ku kultivohet edhe kopshtari, pa u bërë shërbëtor i mbretëreshës, pa gajle për fatin e mbretit. Megjithatë, do t'i bija në fije mashtrimit të mbështjellur në kadifenë e iluzioneve të “Periudhave Kalimtare” që imponohen si “e keqe e domosdoshme”...

-Të barabartë mund të jemi, por të njëjtë

kurrë... - i mëshoi troç njëfarë shytani.

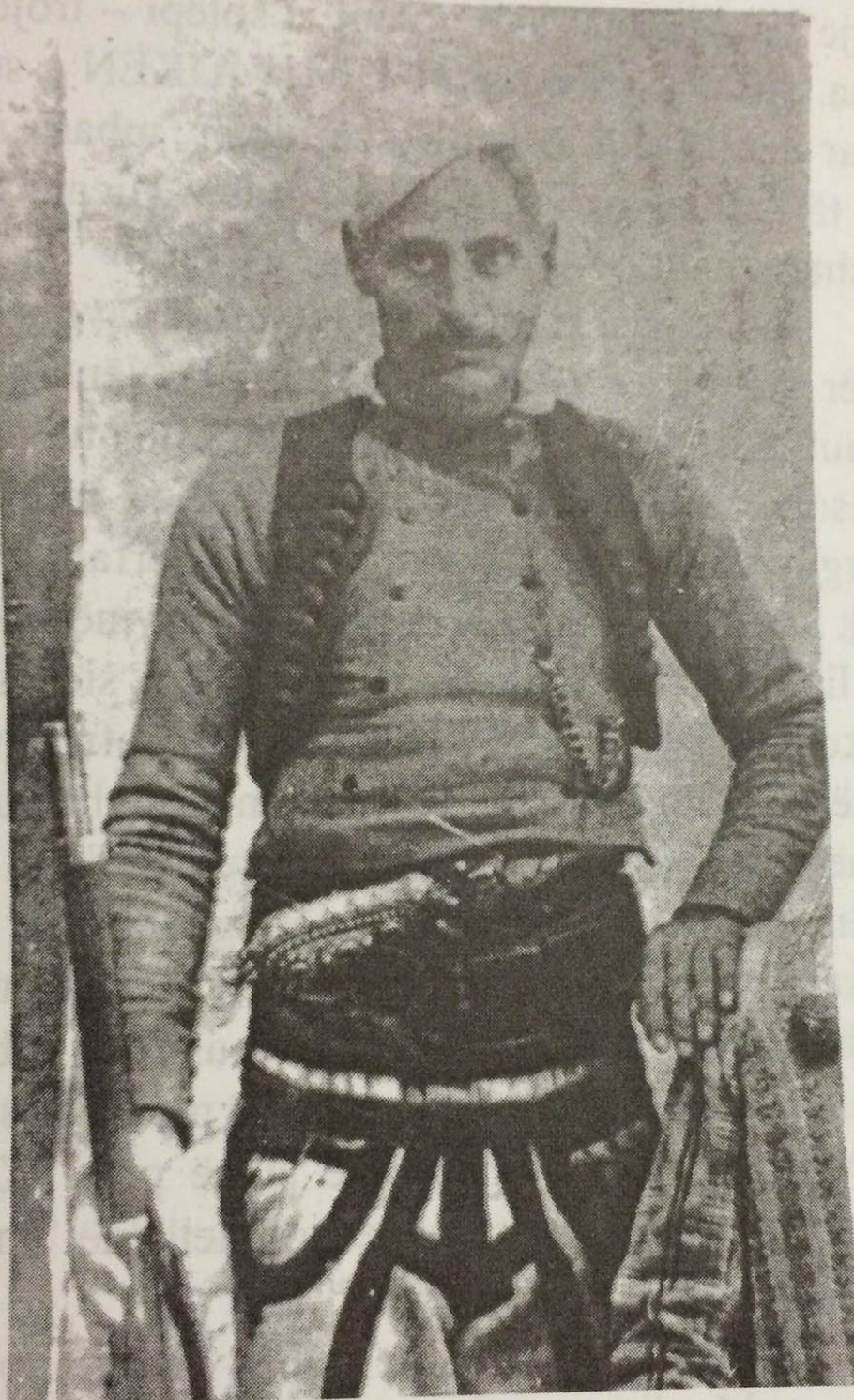
-Ne jemi në luftë për ekzistencë, kurse mundimçarët mund t'i kap grepi i haraçit që rrumbullakon syrin çakërr dhe smira e tumirur sipas drejtësisë së ujkut. Mbase e vërteta e pazbërthyer mund të bëhet hise e brrylaxhive, e shytanave që nxjerrin brirët e djallit edhe pa ajam, nën hijen e diellit që nuk nxen njësoj.

Nyja e mllefrit - NENI ishte aq gungaç sa zhagitej në vazhdën e kaçamillit, ashtu shëmtuar, si pa Nen, pa ligj... Huqet koloniale të imperatorive zaptuese rrëshqasin, në mënyrë që dreqi s'u bie në fije, as nuk zgjidhen si këput e sos... U shkon përshtat të ketë sa më shumë mbivade, oxhaqe të fikura dhe livadhe të shkreta, ku kullotë mushka çorrë. Mbase çështjet kyçe dhe, problemet e koklavitura mund të zgjidheshin pa nej që thejnë tehun, pa kaçamij që ngulen diku si rriçna në lëkurë të buallit, e "Buajt shkrryhen e bretkosat ndrydhen"...

Moti i brishtë shregullon natyrën e truallit dhe karakterin e të bijve; nxit errësirën e shpellave dhe, ilustron ndryshkun e relikteve mesjetare, kurse sllavojsit kallin zjarrin e çfarosjes. Në tollovinë ku "s'e njeh qeni t'zonë" - Sofra shtrohej veç për ta mbajtur shpirtin gjallë, nuk e kishte më forcën e tubimit, as për Kushtrim... Forcat lëvizëse e

pësojnë "keq e më keq": Nëse rrëshqasin në mot të brishtë - vigu i brejtur do t'i lëshonte midis valëve të Erenikut të shqetësuar që bartë gurë e lisa të zhgulur nga shkëmbi, prej kah burojnë Gurrat e Bardha që freskojnë edhe Livadhet e Egra, ku ngrihet rrëshqitëza e çakajve që sprovohen, pa saja, pa busullë. Por, kthejnë e ushqehen në Sofrën micaniane, si në të veten... Dhe, në vend të mirënjohjes pezmatojnë plagët që lidhen në heshtje - e gjëma shungullon malet - përçon Kushtrimin... duhet ruajtur fushën që është hambar i Sofrës. Të tjerat i bartë moti i brishtë që nuk njeh urti, as nuk dallon nga kalesa e zezë, në vazhdën e së cilës lindim në rropamën e djepit që kërcet. Ai nuk bëhet dot çerdhe e vjedullës që zaptin fole të gaçme, pa peshuar fajin, pa llogaritur kusurin.

Micanët mund t'i dalin zot mëvetësisë dhe trojeve atërore, duke u lidhur me gjuhën e nënës, në saje të së cilës mirren vesh, lidhin nej për ta shtruar sofrën me dorë në zemër, sidomos kur gatuajnë bukë çerepi e kripë të detit tonë... I gëzohen asaj dhe, prejnjë shkurt e trup: shpërndajnë zapullimën e jugut dhe i grahin nëpër ajamin e pranverave që ndryshojnë doke e zakone, si "qesh e qajë". Por, ende bubrojnë nëpër mrazin e diellit që nuk nxen njësoj.

Jahë Salihi i Babaj Bokës

Xhinsi im sipas natyrës së maleve tona është trim, i njerëzishëm dhe, i zgjuar nga natyra. Megjithatë, Arbëri duket pakëz ca i ngushtë dhe i tërhequr, por “me të mirë ia han shpirtin”... Çka shpesh keqpërdoret nga dinaku që “s’ka ujë në sy”.

Vërtet ka edhe huqet e veta, sidomos ndaj ligjeve të imponuara, të cilat ligjësojnë padrejtësinë.

-Eh, çt’i bëjsh gjysmë kokës së mprehur si bosht i mbërthyer në gllavinën me spica të zhgadhëruara!?

-I laguri s’ka dert për shi, as për vapën e jugut - shkeli syrin fatziu.

Micanëve ende u kroat Korbi mbi krye e Sadik Micani nuk i kupton ligjet e natyrës, kurse ato shtetëroret nuk i shkojnë për shtati. Çrregullimet shoqërore lënë vend për paaftësi gjeturie në bigën e leqeve të dinakrisë djallëzore. Por, mbi të gjitha kanë të lindur ndjenjen e bëmirësisë “Bujrëm bukë e kripë” dhe, shtrojnë Sofrën me dorë në zemër edhe atëherë kur pakson kafshatën e carrokëve.

Ç’andej gjithë më ka fjetë në hatër bëmirësia - ajo që më kanë bërë mua dhe, ajo, sadopak që ua bëra të tjerëve. Ky fenomen erdhi duke u rritur si vlerë e ruajtur në zemër. Krahës me të lindi droja të mos shndërrohet si bastardhimi “Unë ty e Ti mua”. Ëndrrallat përkundrazi çojnë në ANKTH e ai fill në

shpellë pa derë. Atje ku një laraskë e sqepojnë njëqind sorra të zeza. Përndryshe, më mirë është t'i kthehesh vetvetes - xhinsit tënd, si "Ndihmo Zot e krahu jot"!

Micanët ta lënë kryet n'dorë, si për sofrën e shkelur e djepat e përmbysur edhe për varrezat e përdhosura... më parë do të laheshin në gjakun e freskët, sesa të dergjeshin në mykun e shekujve... Mësyjnë kryeshkallën ku fitohet përvojë, guxim e urti, me të cilat krenohet sofa e shtruar me dorë në zemër, duke u sjellur si burrat, ashtu të pajisur me shpirtmadhësinë që u ka hije burrave. Prandaj, Sofa micaniane shtrohet me të gjitha të mirat që përgëzon i zoti i shtëpisë; mirërritë traditën bujare dhe shtrohet me dorë në zemër, që të ripërtrihet në liri e pavarësi... Darka e Lëmës të bëhet vallëzim i këndshëm dhe i përjetshëm; i bollëkut dhe i dashurisë prindërore ndaj njerëzve me marrëdhënie të përzemërta dhe miqësore.

Edhe DJEPI i micanëve përurohet, si mjet i fillimit të jetës - përtrirje ndjellmirë dhe, i plleshëm në rritën e brezënive fatbardha; ruhet me kujdes dhe, sjell uzdajë për shtimin e fëmijëve që duhen si sytë e ballit. Burrërohen dhe plaken pa duruar që t'ua shajë ndokushi djepin e krenarisë e të rritës.

Robëria mund të vëhet në peshojë me

varrezat, por kusuritja do të ishte më e përgjakshme. Prandaj në marrëdhëniet robëruese ushqehet urrejtja që nuk ndahet pa gjak. E "gjaku nuk është ujë"... vjen duke shkumuar, kurse erën as qelbin e tjetrit nuk e durojnë të tjerët, sidomos kur u vritet bima e zemrës... Pëlçet mllef i paskajshëm, shëmtimi kalon caqet - shkelen normat njerëzore - merr krye lufta qytetare, në të cilën "s'e njeh qeni t'zonë"! Mjerimi kaplon njerëzimin, e ferri përbinë secilin që i bie në grykë.

-Pa LIRI dhe, pa një pushtet që i jep fund urisë e flak robërinë mos ëndro ferr, as parajsë! Mbase "në gjuhën e zotit" fitorja është baras me fikjen që rrëzbit pronën e lën t'zotit të vdes nga uria për gazepi...

Lufta qytetare zbulon të vërtetën e idhtë - mashtrimin që shkund "sedefet e rrejshme", si krunde të blojës pa rend...

Le të zhgarkojë dielli ngrohtësi që të mbushet toka bereqet. Micanët, megjithatë punojnë ditë e natë dhe bëhen hise e kohës që ndryshon mote e zakone në të mirë të popullit të vyeshtëm.

Dhe, DRAMA e jetës sonë të përgazepshme është e padramatizuar, për t'ia qarë hallin... Mbase Sllavojë kullandris me gjysmën e mëmëdheut e shpresa bëhet besim dy tërthorësh që çojnë në cak, meqë njeriu ka yndyrën në sy, shota në bisht dhe drejtësia në

Nenet e Ligjit... Ka edhe njerëz që mbahen kinse të brengosur për fatin e micanëve, të cilëve s'u ndahet zullumi i çakajve... Krye-çakalli mohon arsyen, shpresën dhe premtimet.

-“Politika e demokracisë” si proces i mirëqenies, nëpërmjet begatimit material e shpirtëror nuk sheh dritë pa zgjidhjen e çështjes kombëtare e sociale të arnautëve. Këto dy mundësi bëhen realitet, nëse nuk plas durimi që do të thotë: “Më mirë Skifter një ditë, se sorrë përditë”!

Harmonizimi i marrëdhënieve krijon miqësinë e përzemërt, përkundër atyre që ta hanë bukën e ta përmbysin kupën... Hajde e duro!?

Situatat e gjendjes së jashtëzakonshme trimërojnë pushtetmbajtësit ta rëndojnë dorën - zgjedhën e robërisë... Konfliktet marrin zjarr, sikur të mos kishte lumë, as ujvarë që e shuajnë gjithë atë pezm ndaj xhinsit që kurrë nuk kënaqet në mjerimin e të tjerëve.

Nacional-shovenizmi, megjithatë ushtron urrejtjen kombëtare - “luftën e shenjtë” që nxit shfrimin më të turpshëm ndaj arnautëve të zënë në bigë... Gardhi thurret me eshtrat e kundërshtarit, si hise e pa nafakë... Priset klima pajtuese dhe, rrëzbitet xhinsi im...

Micanët që shartojnë murrizin për frytet e buta i çfaros kolera e egër - sllavojsit e jugut. Shtohen edhe brengat, pa hirin e sofrës, pa gajlen e mëkateve që sjellë moti i brishtë: në

familje, në punishtë dhe në tregun e shoqërisë konsumuese mbizotërojnë marrëdhëniet “Unë ty e Ti mua”.

Përkundër zierjeve kësisoji ka edhe mirëkuptim, nxitje për punë të ndershme, por miqësi kurrfare. Kapak i vën mashtrimi... Ndërsa njëri mpreh hostenin e tjetri lëmon zgjedhën që mos t'i cofin mëzorët në kular, më i ligu bën ligështinë... Fajtori akuzon të dëmtuarin e shituar nga reja për së kthjellti!?

-Fantazma trishtuese shndërron bashibuzukët në hordhi zaptuese; pushtimi fatzi nëpërmjet të dhunës mbiell farën e zisë së ferrit, në mënyrë që kthimi në vendlindje do të ishte si udhë pa krye, sikur njeriu ta harronte Kopshtin, në të cilin kultivohet edhe kopshtari, pa u bërë shërbëtor i mbretëreshës, pa gajle për fatin e mbretit.

-Ndoshta lulëkuqet e lirisë do të ngadhnjejnë mbi shuarjen e zisë... Fati i bardhë do t'i fryjë shtrëngatës që shungullon me rrungajë - shpërthen era që nuk fryn pahiri. Rezistenca e përflakur me rrezet e lirisë paralajmëron thyerjen e sulmit kundërshtar; çohet në këmbë i madh e i vogël - i japin gaz lëvizjes së Çlirimit Kombëtar dhe sigurisë sociale... Ndahet shapi prej sheqeri, forcat përparimtare lidhen me Besa - Besë, pa kusht, pa peng... Mbase “qefini s'ka xhepa”, as toka s'bartet në Strajcë!

Toka i takon atij që e punon, mbase edhe

eshtrat i falen truallit, pa frikën e varrit, pa gajlen e hises. Meqë çka krijohet në themel të flijimit ndaj mëmëdheut mund të rritet si vetëdije e nderit dhe e trimërisë që përgëzojnë unitetin kombëtar... Ylberi harkon plang e shtëpi, ku shtrohet Sofra me dorë në zemër.

Kështu dhe ashtu Djelmoshat e Berishës, si forca të ringjalljes kombëtare mprehnin sadopak tehun e ÇLIRIMIT duke zbutur përçarjen mes shtypjes e njësimi pa ankthin anadollak që nuk zgjedh mjete, as nuk qasë arsyen...

-Pa ia këputur kryet e gjarpnit nuk mund të thuash se rruga e nisur çon në shteg të dritës.

-Arsyeja afron dhe të qet në rrugë të mëkëmbjes... Forcat lëvizëse - rinia aftësohet t'i dalë zot vetvetes dhe bashkëvendasve.

Edhe Bjeshkët e Nemuna sjellin puhi që shkrinë zhegun e jugut... Zhveshen mahlukatet nga huqet sllave, kurse margaritarët lahen nga zhylli i prapambeturi dhe, përfillin rrjedhën e burimeve të ujëvareve të përgjakura; vadisin arat e nënshtëpisë në mënyrë që të rritet misrishtja me tromakët kalavesh... Argatët të kthehen duarplot me bereqet... Diellit që nuk nxen njësoj i zbehen rrezet e pakënaqësisë; harrohet mjerimi që përbinë gjakun e derdhur nga mllef i urrejtjes së zezë. Njollosten pushtetmbajtësit që "luajnë gjugjas", duke ia

zënë vendin njëri-tjetrit si "shkuan të ngishmit - erdhën të uriturit" që nuk ngihen mësa "breshka gurë e dhé"! Pushtuesi nxit shtisat që ia shtinë fitilin, si "hedh gurin e mësleh dorën"... Por, Micanët në ndërrimin e samarit kishin çelur sytë gjumash e tha- nin kënetën "e thithëlopës" që lëshonte trutë në otavë, kurse pushtuesi, kinse po kërkua fajtorin, zgjat vargonin e viktimave ndaj micanëve të zënë përfundi, si mos t'kishin krye as sy.

Sllavoja - ndër sy - i grahte, si "Mishi të piqet e helli të mos digjet", kurse mbas shpine i mëshonte mu aty ku përmirësohet "besimi i ndërsjellë" - grindja të keqësohet deri në konflikt të hapur, kinse po luftohet "armiku i popullit"? Vriste reja që shiton burrat me dy palë mustaqe dhe, djelmoshat që ecnin si mos të shkelnin përtokë... Shtrohet Sofra e përmortshme, pa çarë kokën për vajin e nënave micaniane. Bënte sikur të mbledheshin frytet e "Qershisë së megjës", se mu aty përfundonte fitorja e "të fortit" që mbështet forcën në ligështi.

Në sulmet dhe kundërsulmet e mosmarrëveshjes, Lëvizjet masive - spontane - trazirat shtonin dëshmorët e lirisë dhe, pezmatohen plagët e pashëruara. Kallet zjarri që nuk shuhet dot, pa fituar lirinë dhe pavarësinë, përkundër akrepave të syrit çakërr e zullumit që bënin

çakajtë e çakërdisur dhe të dalur doret...

Edhe nënfleta e fjalëve të nëpërgojura merr krahët e anzave të shqetësuar; kallzit kalavesh pa zënë kokërr këputen - bima e truallit micanian nuk begaton më sofrën e vet, veç bartet skutave të rrebeleve, përkundër dëshirës së Micanit që don t'i rritet i biri diku më lart se ai vet...

Ndahen dy rrugë: ajo pa krye që nuk ka kthim dhe ajo që duhet ndjekur, por është e shtruar me gaca dhe e mbuluar me krande, në mënyrë që dliret me forcë, ose ndiqet me mend në krye, ashtu vazhdueshëm, si pika që shpon gurin e guri i rëndë në vend të vet. Dhe Mican, me ndihmën e vllaznisë ndërton shtëpinë e re, mbi themelet e së vjetrës, duke thurrë gardh me thupër pas thupre dhe, muron mure me gurë mbi gurë... I zë majë mjerimit, ku sosën kufijt e gazepit, të skamjes e të robërisë, të diellit që nuk nxen njësoj dhe të drejtësisë së ujkut. Përgëzon FATIN dhe shtron Sofrën me dorë në zemër. Lufton për ekzistencë dhe përfillë mirëqenien e harmoninë miqësore. Por, djallin sa më shumë ta përkëdhelësh, aq më keq fryhet, si pushtetmbajtësit e ardhur në fuqi me mashtrim... Dhe i mëshoi pa ngurrim, si "Kush ka ndërjegje ditën nuk frikohet natën"!

Punëtorët e krahut e të punës me mëditje, megjithatë fitojnë takat sa për të vazhduar ashtu të tjetërsuar... Vazhdojnë pa shteg për veti, pa

hirin e lëmoshës, ashtu duke shkrirë qenien e vet... Nuk bëhen leckë, as nuk hedhen dot në mbeturina... këndojnë, punojnë - këndojnë...

Por nuk shuhesh punëtori...

Pa ty shterpë do t'ish njëjsimi

Pa ty s'vlen shtet as parti

-T'gjallë pa ty s'ka njerëzimi!

Pushtuesi, pa qitur dorë mbi krye mbështetë forcën në ligështi... Aty dergjet mëvetësia "e përfunduar" e i huaji zvarret si ari i plagosur. Micanët megjithatë durojnë, durojnë, durojnë... Durojmë edhe ne... ashtu deri në fundin e zi, kur plasë durimi e merr krye çmendia! Andaj micanët, as Sofra micaniane nuk qasin padrejtësinë që rrumbullakohet shkurt e trup - ultimatum që nënkupton: ose urtë pa tokë, ose në tokë pa krye!? Të dyjat nuk u bien hise arnautëve, të cilët i pret "Dyshek toke, jastëk guri"...

-Deri kur kështu? Harbas, pa mirëkuptim, pa pardon!?

-Derisa ti flet "gjuhën e Zotit" e unë të përgjegjem me grykë të mauzerit - mes nesh nuk ka marrëveshje, tumirë, as pardon!

Kur bëjmë përpjekje për të fituar besimin e ndërsjellë, pse mos të përforconim miqësinë dhe të kemi edhe shtetin tonë, pa të cilin nuk na ka bereqet Sofra.

Nisjativa e përfillur në luftën për ekzistencë jep guxim dhe shpresë që çon kah e mbara, duke ngjeshur praktikën në kapërcimin e errësirës, përfillë përpjekjet për ekzistencë dhe çelë shteg kah horizonti i popujve të vegjël...

Edhe shteti në formësim - tipar i ëndrrave fatbardha e gjallërimit të përgjakur mban gjallë zjarrin e lirisë, si e treta e vërteta - përcaktim i bartur ashtu fisnikërisht brez pas brezi...

Edhe nëna e Arbërit për liridashësit gatuate nga shtatë bukë çerepi brenda natës plle me gëzim në zemër e rrezik mbi krye... Ajo një sy e një djal ua dhuroi shtigjeve të dritës; një djal e rriti për nder, e punë; syrin tjetër ia vërboi befasia e kobshme, ashtu dyfishe, si barrë ndërshej. Por, nënëlokja - ndera e dy fiseve gatuate përzemërsisht, lutej që t'i dilte në dritë mundi dhe, Sofra e Oxhakut që tymon.

-Çka po pret bir-o? - Mshoi, si këput e sos...Këtu është e jona dhe nuk ka gjë të çuditshme, as çudën e të tjerëve nuk e përfillim dot! E vërteta e idhtë nuk mbetet për t'u hulumtuar, nëse sqarohet me shpirtmadhësi. Mbase mashtrimi trimëron pushtuesin ta rëndojë zgjedhën duke premtuar se do t'ia shtrëngojë burmët "shiut të budallait". Por, ai vazhdon të rigojë tokën e përgjakur!? Micanët megjithatë lindin trashigimtarë për nderë e për

punë: Një për gacëkeqe e një pranë sofrës dhe një për hyqymet; nga një për pazar e për blojë, një për torollaqe e një për urti... kur e lypë nevoja i ke të gjithë si një. Mirëpo, në përplasjet tona më së keqi "kalojnë delet", kurse bariu dergjet pa përgëzuar pranverën e jetës, pa peshuar mjerimin... Në kushte të papërshtatshme Micani do t'i ngjitej Shkallës së zhvillimit të përgjithshëm, përkundër SKAMJES që nuk lënte të qitet dorë mbi krye, as të shtronim sofër për të mirë. Nuk do të merrnim frymë pa takat, pa kushte për ekzistencë, se le më të bëheshim fuqi prodhuese, të aftë dhe të çiltërt... Sepse ngushtllëku është përditshmëri e përgazeptë, bir-o! - Humanizmi e ka me takat, as nuk ka Sofër që bën lum për bereqet nën zgjedhë të robërisë... Madje, që të trijat "kanë hyrë në bri të dhisë"! Prandaj këqyr punën... Por, për çudi Mixhoku i jepte besë edhe të pabesit që gjunjëzohej, ashtu i mjerueshëm - Micani i zënte besë gjarpërit - "Orës së shtëpisë; u besonte fenomeneve të fuqisë madhore... edhe "Natyres", të cilën nuk e njihnte. - Tretej në madhërinë e saj. Por, kur e kishte ngusht përcaktohej: "Ndihmo Zot e krahu jot"! Dhe, çatipi që nuk ia dilte në krye me "bindje" - ia mëshonte me forcën e "Ligjit që është

llastyk”... megjithatë e bënte të veten.

Arbërit i kishte punuar çekërku: të shtronte Sofrën pa iluzionet që ta bëjnë ferrin parajsë...Përkujtoi shëmbullin e Dajës Nuzë: Gjeluca e kapreça kemi... edhe pula, bile që këndojnë... edhe shpatulla dashi e pule mund të qesim në sofër - “me këqyr fatin”. Por, nuk shtyhet me të mujshëm. Se, të rinjtë dëgjojnë, por - i grahin me të veten...

Ndërmjet vetëdijes kombëtare e përcaktimit të matur me praktikën jetësore... Zgjedha të parën, si mundësi e realizueshme - ndërhyri Arbëri dhe vazhdoi: Në këtë bigë më ndihmoi çiltëria dhe guximi, si e treta e vërteta, pa u përshpirtur për lëmoshë, pa hamendje, meqë kisha këmbë e duar të shkathta, krye të kthjelltë dhe mbështetësja në punën bashkarishte përkundër gjumashëve që njehin rruzat e vargonit të lidhur nyje. Por, çelëm njëfarë shtegu, si “Ujku ngi e delet në numër”... Nuk ishim të kënaqur, por i grahëm,si e treta e vërteta. Synuam shtegun pa ajam për ta mbjellur farën që më së miri mbinë në arë të vet. Megjithatë zgjodhëm mjetet, si “Nihmo Zot e krahu jot”! Mbase mendja e shëndoshë, siç thuhet, - në trup të shëndoshë... të qet në breg.

Arbëri, në saje të përvojës i kishte hyrë

bungajës, ashtu shytas, por i shkrepri një rreze drite e zbehtë dhe e largët; ndërsa kukuvajka që vajton kalesën nën strehën e Kullës me frëngji të përgjakura pret lejlekun të ngreh çerdhen mbi oxhakun e fikut...

Edhe Arbëri mësynë vdekjen pa e brejtur dyshimi i mirazit. Mbështeti xhinsin, të cilit i tymon oxhaku. Çeli vi si ndërmjet vdekjes e jetës; ua dha krahun breznive micaniane, të cilët pushtuesi i rrallonte kur ishin pak e i kosiste kur shumëzoheshin.

Sllavoja vazhdon trishtueshëm, nën drojën e vullkanit të heshtur, pa bërë hesap kraterin e djersitur. Nuk i merr vesh kryet e krisur që “han n’sy zidin ku do t’i derdhën bërsitë... Do të pendohet për mosnjohjen e natyrës së egër; përbuzjen e nënqeshjes cinike, kurse micanët s’e njohin gjuhën e përkthimit, veç Sofrën e Darkës së Lëmës që shtrohet me të gjitha të mirat e mundshme dhe përcillet me uratën e vegjëlisë që kishte ngulur shikimin në Majet Kësulbardha, të cilat thithin VESËN e agut ndjellmirë. Ato i bëjnë hije fushës së bereqetshme të rrafshlartës që lëngon nga plagët e dhëmbit të qelbur, mu në gjolin e ushujzave, ku dergjet lisi me rremba...

Digjte zhegu i jugut dhe fryn murlani i veriut... Por, kjo ERA jonë nuk është erë që frynë pahiri... Shpërndan jehonën e

LULEKUQEVE që mbulojnë tokën e zezë e filladi shtyhet si zjarri para ere... Vetëdija e përflakur me cilësi të larta arbërore sjell LIRINË - merr frymë xhinsi micanian... Në formësim e sipër kaliten djelmoshat që gëdhendin fatin e vet me djersën e derdhur në praktikën e përgazepshme. Ç'andëj rrjedha e Erenikut vërshues shkumëzon Drinin Plak për të qenë i lundrueshëm.

Në FIDANISHTËN pranë kullave me frëngji të përgjakura rriten filizat micaniane që gërshetojnë marrëdhëniet e shoqërisë në formësim, në mënyrë që edhe pejzat dalin më të buta, si fije mëndafshi e ngriten si trarë të gëdhendur nga Lisi më fisnik që pret sëpata... Nën hijen e tij shtrohej Sofra e Mikpritjes me dorë në zemër...Meshkujt e vashat lozin vallen e lirisë e të mëvetësisë për të qenë të njëjtë me të tjerët, por secili në të veten.

Lindi dashuria që motivon punën për jetë të lumtur dhe, marrëdhënie ndërnjerëzore të harmonishme. Ndodh që në shoqërinë e pasur të mungojë hatri i njeriut të njerëzuar. Dhe, nuk është çudi që lidhje e stërlidhje, ndikime e mëkate të bëhen tërkuzë, përkundër solidaritetit dhe miqësisë së përzemërt.

Ustahçarta bëhet mjeshtër që nuk i jep shpirt mjeshtërisë, meqë qepë rrobe të zeza me pe të bardhë, por nuk lidhë nyje... Kallë zjarrin

e budallakisë, por kush mund ta shuante!?

Micanët nga ana tjetër do ta arrijnë fitorën e Rrafshlartës, në të cilën çelet hullia e lavrës së thellë. Nën harkun e Ylberit me shi e diell, kapërthehet horizonti i varfanjakëve gazmorë, të cilët dinë çka donë... Mund ta krijojnë harmoninë e duhur dhe, njohin normat e njësimi mes kombeve e shteteve në botën e ndryshueshme. Andaj bëhen hise e kohës që ecën dhe i prijnë përtrirjes - breznive që përgëzon moti i ri, ashtu secili në të veten. Aty puthet pluhuri i ashtit të babait; aty kultivohet Kopshti i lumturisë së përgjithshme.

Megjithatë, ndodhi më e keqja. Micanëve u ra si barrë ndërshej... Sllavoja i ngarkoi në vend të mushkave që të kaluronte sa më përdreq, si i vinte përdorësh... Forcën e mbështeti në ligështi dhe prapështi, ashtu pa vu në fre, pa i marrë kryet vesh për gjësend sjell ndonjëfarë marrëveshje, bile për aq sa të prente zullumin ndaj të nëpërkëmburve që ushtrojnë durimin e qëndrueshëm. Përplasjet më të përgjakshme bëhen kur plas durimi dhe, s'ka kush kend ven në fre!?

Tehu i mllëfit rëndon si gur në zemër. S'ka çelës ta çelë pa shkallmuar shkëmbin e bjeshkës që ua zën frymën micanëve, të cilët kanë mal e fushë e bjeshkë të vetat ku

vallëzojnë shqiponjat e u prinë “Ora e Maleve tona”.

Sllavoja, si metodë - drugëz - më përfide do të nxiste vllavrasjen... thelbin më të pezmatuar të kacafytjeve më të përgjakshme, si pykë që çanë lisin, në mënyrë më të shëmtuar që ushtrojnë sllavojsit ndaj arbanëve. Ushtrojnë dhunën më të shëmtuar që rrëzon një popull në mjerimin më mizor. Por që nuk i dhezë gjithmonë, mbase arnautët janë zgjuar aq sa mos të prejnë degën nën këmbë...

Tashmë dinë si qitet dorë mbi krye. Por, shpesh zënë besë përtej masës që rregullon marrëdhëniet e ndërsjella.

Merrua besën - shkeljau Sofrën që edhe t’i zhdukje!

Tashmë Sllavoja ka kuptuar se arbanët kanë një BESE që nis e sos ia fillojnë dhe shoshisin në Sofër të Burrave, si pikësynim i unitetit kombëtar si një trung me rrënjë të thella në truall lavdie.

Besa e dhënë, si Sofra që shtrohet me dorë në zemër i bëhet therrë në sy Sllavojës, i cili e quan pikë e dobët dhe mëton ta shfrytëzojë si rast të favorshëm, sipas nevojës: “Arbanët janë trima dhe të fjalës, nëse kërkon falje, nuk të vrasin, por edhe të japin bukë e besë... Mandej, bëne tëndën”!

Edhe “Zakoni i Kaçakëve” ka vetëm dy

NENE: Kryet te këmbët, ose grahu këmbëve e rri urt! Në të kthyer të pabesisë janë shumë “të djathtë”... S’dinë mahi.

Rrezistenca e përgjithshme popullore, si pjellë e Sofrës është pjesë e krenarisë. Rritet në shpirtin e vegjëlisë. Micanët pa lënë kryet nuk lënë t’u shkelet Sofra... Më krenarë do të laheshin në gjakun e freskët, se sa të mykeshin në ndryshkun e shekujve. Lufta për jetë e dritë, për shtigjet që çojnë kah horizonti i popujve të vegjël, ngjallin optimizëm dhe shpresë për të ndryshuar jetën që i ngjan asaj të qenit...

Nën tehun e bajonetës e dhunës së helmetave shkundin zgjedhën e robërisë.

Edhe Micani i pat shpejtuar këmbët krrabë, u grahu zbathur, duke lënë opingat për të lehtësuar këmbët nga balta e tundur si për çerepë. Dhe, mallkoi lloqin e përgjakur në vend të atyre që ia rrëmbenin tokën nën këmbë e ia shanin truallin. E sulmonin deri sa t’i erreshin sytë që mos të shohë dritë, as shteg.

Por, ende i mbyllë derë e dritare dhe, kërkon të mbajë “qetësinë”! Jo që të ngordhin arnautët në lëkurë të vet, veç t’i bëheshin urë nën këmbë...

Arbëri do të vendos për fjalën dhe fatin e vet që ecën në këmbë të veta dhe, të mendojë me krye të vet, nëse strehohet në gjirin e vllaznisë, siç i ka hije popullit që mbanë dizginat

në dorë. Mbase sytë gjumash nuk shohin përtej rruzave që rëndojnë duart përtaçe. Sepse pushtetmbajtësit, pushtuesi dhe të mëdhenjt shpesh “i bien samarit që të merr vesh kali”... I grahin pa gajlen e turpit, pa drojën e dështimit... Fermentojnë farmakun që t’ua dhurojnë falas të nënshtruarve. Përshpirten si enguj e qesin shqelma si të mallkuar. Dhe, fajin e vet ua ngarkojnë arnautëve të qitur nga ligji që të dergjen në kular. Ndërsa Sllavoja “trillon bindjen” pa hatrin e Sofrës, pa AMININ e popullit që flet shumë gjuhë... U përshtatet integriteteve të imponuara, pa sprovat përkatëse. Dhe, sllavojsit përdrejnë planet e urbanizimit të qyteteve të pushtuara e ua mëtrusin qytetarëve mentalitetin e iriçit. Pushtuesi i grah me të vjetrën: ose zhagit lëmshën e mjerimit, ose hudhë xhinsin tjetërfare në gojë të ujkut...

-Njërit ia kishte zënë biga bishtin, e tjetri e çortoi: Që ta zuri bishtin, lehtë shpëtove... Nuk u bë kjameti...Por, mos u hamend, se mund të shpëtosh pa therrë në këmbë!?

-E drejta e sheshuar me ligje shpreh vullnetin e pushtuesit dhe, shërben për të zbatuar fillin e caktuar me forcën e dhunës - të krimit, pa zgjedhur mjetet, pa hatrin e rajes. Lutjet as ankesat nuk i merr parasysh drejtësia e ujkut. Çakalli mund të respektohet nga frika,

por rendisë vargun e ligështive që përforcohen me forcën e ligjit më të ashpër për kah zbatimi më përfid në sjelljen dyfytërshe... “Deputeti” i pandërgjegjshëm dëshmon se “Ligji është llastyk”, kurse Çatipi çakërr bën syrin gozhdë dhe, lutet: “Zgjat zot kësi moti”!?

Por, mungesa e drithërave, paksimi i fuqisë punëtore, mjetet e punës e tjera sjellin rrëzbitjen e Konakut, shuarjen e Sofrës dhe të Odës së Burrave...

Sadik Micani pa mohuar qëllimin, pa mallkuar prejardhjen shfryn mllefën ndaj shfrytëzuesve, ashtu pa hequr gishtin nga gacëkeqja... E Gjyshi çortonte nipat: t’i çelnin sytë e t’i shpërvjelnin mëngët, se toka qelbet e qielli nuk përbin erën e keqe.

Edhe puna e grave, sadopak, ndihmon zhvillimin e gjithëmbarshtëm. Ato shtojnë e shtojnë ripërtëritjen që sheh dritën nëpërmjet të emancipimit dhe të drejtësisë. Punëtori bujqësor, i cili këmbëmbështet e re s’e ndërron deri t’i kalbet në trup, por i mbinë gruri në opingë, si dhe bashkëpunëtori mëditës, të cilët regjen në angarie, nuk u merr kryet vesh për hallet e shoqërisë... Por, kur e shohin rrezikun e pashmangshëm lëshojnë pllugin dhe, rrokin drapër e kosë - flugen si rrshem blete... lidhen për trung e Sofër, si në zgjua të bletës - mësyjnë si mos të ktheheshin më! Ose të rronin

sot për nesër të vetëdijshëm se “toka të bën tokë”... shesin dhe falin - jetojnë përgazepi.

Në vazhden e praktikës jetësore, përrockat shtojnë vijën që ecën; derdhen në valët e Drinit Plak. Ai përbin gurgullimën e “Gurrave të Bardha” e ujëvaret e përgjakura. Shpërthen diga e nxiton ta shkumzojë Adriatikun që fryhet në Ngushticën e Otrantit, kurse arbanët do ta fshijnë hisen e ndryshkut nga ÇELËSI i Adriatikut që të përfillet rruga e afrimit dhe e mirëkuptimit, pa urrejtje, pa nënçmimin smirëzi. Dhe, brigjet arbërore zbusin egërsinë, heqin vërejtjen dhe kultivohen si Kopsht, në të cilin kultivohet edhe kopshtari.

Plumbi, megjithatë shiton arbanët. Shpagimi përbin djersë e gjak, kurse mërgimi sharton kryet për rritë tjetërfare.

Në historinë e përgjakur, me thyerje të tmerrshme - britma që të shtinë gjallë në dhé - heroizma të lavdishme, ku “Buka e thyer nuk ngjitet dot” - Sofra micaniane qëndron e shtruar për të mirë duke mbështetur durimin që përçon përpjekjet për ekzistencë: bukë, ujë e dritë përgëzon Odën e Burrave mbi Kryeshkallën, prej kah fitohet përvojë, guxim dhe urti. Gjallërojnë duke u shtyrë, me mjete paqësore dhe, shtron Sofrën sa më të begatshme; sillen mirë dhe përzemërsisht me trimëri të shquar.

Edhe Baca i uritur, nën hijen e Sofrës, mu

para patrollës armike nguli në të dy këmbët e hapura sikur furkëza që mbajnë SHTYLLËN me të dy duart në xhepat e pantallonave t’lekosur dhe “gishtin e lëngut” në dy gacëkeqe, si dy gjarpërusha të ngrehura me çarkun vdekjeprues... Tashmë, pa kthim, minarja e “Bajrak Xhamisë” i dukej me maje kah toka, i sillej si fuza rreth boshtit të vet... Por Baca bëri zemrën gurë... lidhja ilegale i dha vi...

Xhinsi micanian kështu çel shtigjet e udhëtarët e rastit gjejnë strehë të ngrohtë e Sofër që shtrohet me dorë në zemër, si mik i Konakut.

Në gojë të ujkut “nuk pi ujë” bëmirësia. Mbase kur bashkohet Serdari me Vojvodën: njëri pret krerë e tjetri rjepë rajen...

Sllavojsit bëjnë çmos të na përçajnë ndërmjetveti, bile edhe na ndajnë nga tonët; nga farefisi e miq e dashamirë a s’na thejnë që mos të qitnim dorë mbi krye. Bëjnë që kjo e zezë të na varroste bashkë me solidaritetin tonë të lakmueshëm.

Ne, andaj edhe ndihmojmë njëri-tjetrin deri n’pa mbarim, pa i lënë vend vetmisë, për çka edhe na quajnë “varfanjakë gazmorë”, të cilët nxjerrin kafshatën n’guri të thatë.

“Kokëfortët micanian” që bëjnë “pikën dy”, duke prodhuar për veti dhe, për të tjerët

ndërthurin gërshetën e mirëkuptimit dhe shtrojnë Sofrën për të mirë - e çojnë me të mirë, pa harruar thënien popullore: “Nuk qanë mali pse e prenë sakica, por ankohet pse i ndihmon pyka!?”

* * *

Arbëri, krahas me hirin e Sofrës begaton ndërgjegjen hirplotë, mu si BLETA në behar. Mirëpo, për çështje të komplikua dhe të mbështjellura, sidomos me mashtrim e pabesi i duhet “hetues i vjetër dhe advokat i ri”... Mbase i pari ka nuhatje të përfutur nga përvoja, kurse i dyti nuk trembet nga gjykatësi. Në rrethana të këtilla, kur “has sharra në gozhdë” leqet shtyjnë STIHINË nga e cila shtohet zullumi që këputet prej së trashi. Kaplon një mbresë, si ndërmjet lëvizjes së lirë dhe mëdyshjeve të çfrenuara. Në dritën e së parës përfillet hovi rinor, si mundësi e orientimit të caktuar. Në të dytën “hidhet guri e fshehet dora, siç thuhet: Gazi i madh kur mbin rasadi”... Ndërthurret tërkuza e grackave, nga të cilat ndonjëra quhet “Pritë miqësore”, prej kah shtinjaku mëton metehe të reja... Mund të dyshohet se do të ishin “tokë e premtuar” për “dashamirët e Zotit”... Përkëdhelja ngreh kah “kryet” nëse zbulohen këmbët. Andej dominon

urtësia: Shëndosh kryet! As Arbërit në kohë të okupacionit – organet qeveritare – nuk i patën dhënë leje të shiste “ëmbëlsira” rrugicave të qytetit, pranë dyerëve të shkollave, në udhëkryqe, as gjetkë...

-Kemi edhe asish që bëjnë nga dy punë përnjëherë, “si një rrugë e dy punë” – thanë duke e përzënë që mos t’i binte ndërmend për leje as për kokëfortësinë dypalëshe...

-Kur hyp dushmani në krye të vendit, patriotët as rrugës së Zotit nuk paskëshin të drejtë të ecin-a!?

-Kryet e vendit nuk falet bir-o! Pushtuesit e mbajnë me zor, përkohësisht dhe, me telashe të mëdha, të rënda e të rrezikshme. Së pari, për krye të vet; mandej në hesap të popullit të nëpërkëmbur.

Këndeje rrjedh domosdoja për ta mbajtur gjallë Sofrën që t’i ndihet zëri për të mirë... për bukë e kripë, për “mend e sjellje”, për pleqërishtet që nderojnë Sofrën, pranë së cilës gjithë gjendet një mashkull i shtëpisë... Aty kultivojnë traditën, zgjidhen çështjet jetësore dhe, njihen njerëzit, të cilëve do t’u shtrohet sofër: për gëzime, rastësisht, ose për mortje... Këndeje buron mundësia që të aftësohen djelmoshat për t’i dalur zot edhe Konakut. Kështu mirërritet KULTI i Sofrës që i afrohet

shëjtërisë, rolit shoqëror dhe, respektit që gëzon ajo në praktikën jetësore.

Sofra si institucion edukues sharton dashurinë e nënës dhe nderin e babait duke bartur në brezni virtytet që brumosin efektin veprues dhe famën e Saj, e së bashku shtojnë zhvillimin e gjithmbarshëm, kurse Sofra micaniane ngritet si Tryezë e rrumbullakët ku shqyrtohen çështje e veprimtari dhe u jep vi kah shtegu. Por, muzgu i së përditshmes dhe fati i panjohur bëhen ca më enigmatike.

Sadik Micani mëtonte të veprojë kryemëvete, por pengesë kryesore i paraqiteshin: Përçarja e kurdisur, urrejtja smirëzezë dhe verbësia e prapambeturesë, të cilat shtyheshin për “kryevend” në rrugën pa krye të natës me dy muzgje...

Edhe Arbërit i puallën “vaki”, të cilat tri herë ia sollën gazepin: Si “fidainj i frontit” i mëshoi pa rrethekuar oborrin, pa ndarë hisen... Kapërceu zjarrin pa iu ngjitur gaca; në tërthoret e ngatërruara edhe u zhgënjye... Në lavrën e thellë i mbiu madërgona – tradhtia që ndërthurte të zezat, si thikë pas shpine.

Micani hulumton rrënjë e bimë – dukuri të përçuditshme, ashtu veçmas dhe bashkarisht, por sa humbte njëra – qitë kry tjetra... Tërkuza ndërthurte me fije që bëjnë dredhë për gogishte.

Por, ç’të shihje!? Nga zemra e shkëmbit

buron lumi shkumues që bën liqenin magjik... Gjithë ajo mori uji ngjyrë qumështi nuk tretet nën urë, veç derdhet mbi digë, si tepricë e papeshuar... “Varfanjakët gazmorë” tashmë mund të bartin pantallona me dy xhepa. Por, droj se nuk mund t’i përthekojnë dot!? Vaj halli për shoqërinë, në të cilën “shkuan të ngishmit e erdhën të uriturit”! Aty i afërmi mund të bëhet i yti, për aq sa edhe ti do të ishe i tij.

Të gjitha këto dhe ngjarje e probleme të pazbërthya shquajnë Kultin përparimtar të Sofrës, të cilën e rrethekonin burrat me dy palë mustaqe.

-Ti qenke shytan! – përbuzi Sllavoja.

-E ti – hegjemon... as në tokë, as në qiell!? Mbi Sofrën time!?

-Kah të dëgjohen kambanët e Sfeti Savës është e imja!

-Unë – varfanjaku – me plang e shtëpi që tri herë ta blejë tokën time, mbase nuk ngihesh “mësa breshka dhé”...

Sjellja e mirë hijeshon... Realiteti qet në dritë, kurse Sofra që shtrohet me dorë në zemër mbanë gjallë. Ajo frymëzon punimin e Kopshtit ku kultivohet i vyeshmi deri në shkallën: Njeri i njerëzuar.

Dhe, Sadik Micani, hisja e të cilit ngroh urëzat e Oxhakut që tymon shquhet në shtyrjet pa hamendje. Nuk mëtoi të ish SHKËLZEN ku rrezet e diellit përgëzojnë besimtarët që lusin

Zotin për liri, paqe e mirëqenie. Nuk është as MAJË E HEKURAVE, ku lidheshin ANIJET ILIRASE në detin tonë, të cilit edhe sot e kësaj dite i këndohet: "...por je i gjanë e duron shumë"! Vuajtja i bëhet ardhmëri e panjohur. Dhe, po ta dinte çka kurdisej në Luftën Çlirimtare nuk do t'i ishte aq e rëndë fitorja që i ngjanë shkatërrimit!

Ai flijonte gjithçka kishte pas shpirti e çuditej dushmani ku i rrinte ai shpirt në pe. Dhe, ecte ashtu fluturimthi, sepse kurrë korrja e re nuk i ka ushqyer të gjithë micanët; Sofra s'i ka përgëzuar dy bashkë". Por, as armiku nuk i ka gjetur vetëm, as thyer nuk i ka që të mos mbetej një përballë pritës, një në Sofër të burrave e një në bark të nënës.

Tahir Jaha
SOFRA MICANIANE

Boton
JETA E RE

Radhitja kompjuterike
SYHEJL HAVOLLI

Realizimi kompjuterik
BLERIM HASANAJ

U shtyp në shtypshkronjën
"ID Print"
DUGAGJIN ROZHAJA

Botimin e kësaj tubëze e financoi
Vllaznim dhe Lamija Jaha

Edhe kjo tubëz shpërndahe
në mënyrë të organizuar - falas